

• Pamětní medaile k XIII. mezinárodnímu numismatickému kongresu v Madridu / F. Jesús, 2003

Několik poznámek k bavorskému mincovnictví 10. století

Josef Paukert

Poznatky o bavorském mincovnictví 10. století, které je považováno za rozhodující vzor pro nejstarší české mince, pronikly do české numismatické veřejnosti zatím pouze prostřednictvím recenzi a jsou již staršího data.¹ Základní dílo oboru, Hahnova *Moneta radasponensis* z roku 1976 (v dalším jen MR) byla mezitím aktualizovaná² a v současné době uveřejňuje prof. Hahn na pokračování další aktualizovanou verzi, sestavenou jako korpus razidel.³ Z této detailní a rozsáhlé práce bude v dalším uvedeno několik postřehů s vazbou na české mincovnictví nejstarší doby.

Na rozdíl od MR, uvádějící jako nejstarší řezenskou ražbu císaře Ludvíka Pobožného (814–840), v novém pojetí počíná Hahn bavorské mincovnictví o tři století dříve popisem merovejských, byzantských, langobardských a východogótských mincí z území Bavorska, které dokládají, že místní obyvatelstvo bylo seznámeno s existencí a používáním mincí daleko dříve, než došlo k vlastní ražbě.

Již zmíněná nejstarší řezenská ražba Ludvíka Pobožného má na lící straně kříž a jméno panovníka, na rubní straně třířádkový nápis se jménem mincovny. Tento mincovní typ byl ražen v celé východofrancké říši asi ve 45 mincovnách, aby byl mezi lety 822–825 vystřídán novým mincovním typem, který na lící straně se jménem panovníka ponechal kříž s tečkou v každém úhlu, na rubní straně však nesl obraz chrámu s II+II pod lomenicí a opis XPISTIANA

¹ HAHN, W.: *Moneta radasponensis. Bayerns Münzprägung im 9., 10. u 11. Jh.*, Braunschweig 1976. Recenze CACH, Fr.: Num. listy 34, 1979, s. 86–88. Viz též SEJBAL, J.: Num. listy 34, 1979, s. 116–118; HAHN, W.: *Die administrativen Grundlagen der Typenvarianten in der älteren bayerischen Münzprägung und ihre Signifikanz für die Datierung der ersten Herzogsmünzen*, JNG 31/32, 1981–82, s. 103–115. Recenze TUREK, R.: Num. listy 40, 1985 s. 52–54; SUCHODOLSKI, S.: *Nowy obraz mennictwa bawarskiego w X. i XI. wieku*, WN 21, 1974, s. 168–177. Recenze POŠVÁŘ, J.: Num. listy 37, 1982, s. 168.

² HAHN, W.: *Beiträge zu einem Stempelcorpus der bayerischen Münzen des 10. a 11. Jhs.* ¹ *Die Regensburger Münzprägung in den Jahren 948–967*, JNG 27, 1977, s. 79–92; ² *Die Nabburger Münzprägung in den Jahren 953–976*, JNG 30, 1980, s. 41–54; ³ *Die Regensburger Münzprägung in den Jahren 967–976*, JNG 28/29, 1978/1979, s. 53–64; ⁴ *Die Augsburger Münzprägung in den Jahren 950–978*, JNG 31/32, 1981/1982, s. 117–126; ⁵ *Die Nabburger Münzprägung in den Jahren 976–985*, JNG 33, 1983, s. 67–70; ⁶ *Die Regensburger Münzprägung in den Jahren 983–995*, JNG 35, 1985, s. 59–72; ⁷ *Die Regensburger Münzprägung unter Herzog Otto von Schwaben und Bayern (976–982)*, in: *Beiträge zur Süddeutschen Münzgeschichte*, Stuttgart 1976, s. 58–72.

³ HAHN, W.: *Grundzüge der Altbayerischen Münz- u. Geldgeschichte. 1. 6. bis 8. Jahrhundert, money trend* (dále jen mt) 7–8/2000, s. 56–60; ² *Die Karolingerzeit bis zu König Arnulf*, mt 11/2000, s. 58–62; ³ *Die neuartige Regensburger Prägung in der ausgehenden Karolingerzeit (unter Arnulf v. Kärnten, 887/8–899, und Ludwig d. Kind 900–911)*, mt 12/2000, s. 58–63; ⁴ *Die ältere Luitpoldinerzeit (911 bis 947) – Bayern unter den Herzögen Arnulf, Eberhard, und Bertold*, mt 1/2001, s. 58–61; ^{5a} *Der Münztyp Herzog Heinrichs I. in der Münzstätte Regensburg (948–967)*, mt 3/2001; ^{5b} *Der Münztyp Herzog Heinrichs I. in der Münzstätte Regensburg (948–967)*, mt 4/2001, s. 58–63; ⁶ *Die Prägungen der Liutolfsrevolte und der Münztyp Herzog Heinrichs I. in der Münzstätte Nabburg (953–967)*, mt 5/2001, s. 56–60; ⁷ *Der Beginn der Augsburger Münzprägung unter Bischof Ulrich (950er/960er Jahre)*, mt 6/2001, s. 56–61; ^{8a} *Die Regensburger Münzprägung in den Jahren 967–976: Frühe Typen Herzog Heinrichs II.*, mt 10/2001, s. 56–59; ^{8b} *Die Regensburger Münzprägung in den Jahren 967–976: Frühe Typen Herzog Heinrichs II.*, mt 11/2001, s. 116–122; ⁹ *Die Nabburger Münzprägung in den Jahren 967–976: Frühe Typen Herzog Heinrichs II.*, mt 2/2002, s. 132–134.

• Tab. 1 Stručný přehled bavorského mincovnictví 10. stol.

Typ	Panovník	Výzdoba kříže		Známy počet kusů	Poznámka	
		standardní	odchyly			
ŘEZNO	MR 1	Císař Ludvík Pobožný asi 819	+	⚦	asi 4 ks	
	MR 2	Král Arnulf 887/8–899	⚦		1 ks	
	MR 3	Císař Arnulf 896–899	⚦		1 ks	
	MR 4	Král Ludvík Dítě 900–911	⚦		2 ks	
	MR 5	Kníže Arnulf Zlý 911–914/6	⚦		asi 12 ks	
	MR 6	Král Konrád I. 914/6–917	⚦		2 ks	
	MR 7	Kníže Arnulf Zlý, druhá vláda 917–937	⚦	⚦	6 ks	
	MR 8	Kníže Eberhard 937–938	⚦		4 ks	
	MR 9	Kníže Berthold 938–947	⚦	⚦	10 ks	
	MR 10	Kníže Jindřich I. 948–955	⚦	⚦ ⚦ ⚦ ⚦ ⚦	399 ks	
	MR 11	Kníže Jindřich I. 948–955, obol	⚦		6 ks	
	MR 12	revolta Liutolf 953–955	⚦		2 ks	
	MR 13	revolta Liutolf 953–955	⚦		43 ks	
	MR 14	revolta Liutolf 953–955, obol	⚦		2 ks	
	MR 15	Kníže Jindřich II. 955–976	⚦		257 ks	
	MR 16	Kníže Jindřich II. 955–976	⚦	⚦	156 ks	
	MR 17	Kníže Otto 976–982	⚦	⚦	MR: 207 ks	
NABBURG	MR 65	Kníže Jindřich I. 948–955	⚦	⚦	70 ks	po 953
	MR 66	Kníže Liutolf 953–955	⚦		43 ks	
	MR 67	Král Otto 953–954	⚦		1 ks	
	MR 68	Kníže Jindřich II. 955–976	⚦	⚦ ⚦	261 ks	
	MR 69	Kníže Jindřich II. 955–976	⚦		asi 40 ks	
AUGSBURG	MR 130	biskup Ulrich 950–960 léta	⚦		1 ks	pod kaplicí • •
	MR 131	biskup Ulrich 950–960 léta	⚦		139 ks	
	MR 132	biskup Ulrich a Jindřich I.	⚦			obol ?
	MR 133	biskup Ulrich 955–973	⚦		MR: 17ks	
	MR 134	biskup Jindřich 973–982	⚦ ⚦		MR: 30 ks	
	MR 135	Kníže Otto 976–982	⚦	⚦	MR: 18 ks	viz. pozn. 10

RELIGIO.⁴ Tento mincovní typ zůstal v používání téměř až do konce 9. století. Dá se předpokládat, že i tento typ byl ražen v Řezně, nedá se to však z opisů doložit. Jméno mincovny na rubu se objevuje znovu až za krále Arnulfa (887/8–899) a pokračuje pak v nepřerušené řadě i za jeho následníků (viz. tab. 1). Písmena pod kaplicí jsou pak zkratkou jména mincmistra. Je důležité zdůraznit, že jméno emitenta je na bavorských mincích vždy na straně s křížem a jméno mincovny vždy na straně s kaplicí. U českých mincí je tato zásada porušena již na nejstarším řezenském typu s 9 kuličkami v úhlech kříže (srov. Cach⁵ 6 až 10 se jménem Boleslava na straně s kaplicí, C 12 se jménem PRAGA na obou stranách a denár Lasowice 154⁶ se jménem Boleslava na obou stranách).

•••••

⁴ Koncem 9. stol. na širokých severoitalských denárech typu XPSTIANA RELIGIO se pod kaplicí místo kombinace sloupků s křížem objevují i zkratky jména mincovny MEDI pro Milán nebo PAPI pro Pavii. S tím mají snad souvislost i zkratky pod kaplicí na řezenských denárech Arnulfa MR 2 R:• I, nebo krále Ludvíka Dítěte MR 4 R: E•, nebo knížete Arnulfa MR 5 R: E•, nebo Konráda I. MR 6 R: E•, které by mohly být vyloženy jako iniciály mincovny.

V tab. 1 jsou ve zvláštním sloupci uvedeny výplně úhlů kříže na líci. Podle Hahna docházelo ve změně značek v úhlu kříže při změně v osobě regenta, buď nástupem, nebo změnou jeho statusu, např. při přechodu z regentské vlády, a to tak, že při změně jména regenta nebylo nutné měnit náplň úhlů kříže, naproti tomu při stejných jménech starého a nového regenta docházelo ke změnám ze 3 na 4 tečky resp. obráceně. Výjimkou je jen doba panování Jindřicha II. (955–976), kde se v úhlech kříže objevují 3 × 3 tečky nebo 2 × 3 tečky.⁷ Důvod této změny není jasný a nepříliš přesvědčivé je i její vrocení do předpokládaného ukončení poručnické vlády za Jindřicha II. k roku 967.⁸ Nástupci Jindřicha II., Otto (976–982) a Jindřich III. (983–985) emitovali denáry opět s tečkou v každém úhlu kříže. Teprve při druhé vládě Jindřicha II. (985–995) došlo k trvalému opuštění teček jako výlučných znamének v úhlech kříže. Objevují se pak pestřejší kombinace teček s kroužky, trojhrany a kolečky. Ve zvláštním sloupci tab. 1 jsou uvedeny vzácně se vyskytující výzdoby kříže s jiným než standardním počtem kuliček. Tyto anomální ražby považuje Hahn za odchylky (Abweichungen), nedovede je však vysvětlit. Anomální výzdoba kříže je tvořena doplňovacími tečkami zřetelně menšího průměru než základní tečky, určující mincovní typ. Je pozoruhodné, že období anomálních denárů knížat Arnulfa a Bertholda (4 velké a 2 malé tečky) nacházíme na českých denárech Choustník 3.⁹ Anomální nabburské denáry knížete Jindřicha I. a augsburské knížete Otty mají stejně velké kuličky v uspořádání 1-1-1-2 a jsou tedy výzdobou úhlů kříže totožné s českými denáry z nálezů Karowane a Kumna.¹⁰ Za zmínku stojí, že doplňkové menší znaky ke kuličkám v úhlech kříže nacházíme i na Otto-Adelheidských denárech.¹¹

Za anomálii můžeme považovat i tečku uprostřed kaplice, ať už znázorněně dvojitou lomenicí¹², nebo jen jednoduchou.¹³ Na českých denárech nalézáme tečku uprostřed dvojité lomenice jen na minci C 72. V tab. 1 jsou uvedeny i známé počty mincí jednotlivých panovníků. Až do konce panování knížete Bertholda (938–947) jsou známé počty kusů jednotlivých panovníků velmi nízké (12 kusů u Arnulfa, první vláda). Ke skokovému nárůstu počtu zachovalých kusů

•••••

⁵ CACH, Fr.: *Nejstarší české mince I*, Praha 1970 (dále jen C).

⁶ BARTCZAK, A. – BUTENT-STEFANIAK, B.: *Skarb monet z X. wieku z miejscowości Lasowice, Woj. Opolskie*, WN 41, 1997, s. 29–69.

⁷ Starší autoři (Dannenberg a Grote) řadili typ se 6 kuličkami před typ s 9 kuličkami. Na základě rozboru razidel se dnes (mt 10/2001) Hahn domnívá, že po typu se 3 kuličkami nastoupil typ s 9 kuličkami, ke kterému pak přistoupil typ 6 kuličkový, takže po určitou dobu byly tyto dva typy raženy současně.

⁸ Nejasné je i vrocení denárů Jindřicha II. s tečkou ve třech úhlech kříže. Byly původně řazeny až za jeho ražby s 9 a se 6 kuličkami. Denáry s 9 a se 6 kuličkami by pak byly přisouzeny poručnické vládě za Jindřicha II. (narozen 951, vlády se ujal asi 967) a byla by dodržena Hahnova zásada změny výzdoby úhlů kříže při nástupu panovníka stejného jména. Dnes však (viz mt) Hahn tvrdí, že mincovní typ Jindřicha I. se třemi tečkami byl ražen i za poručnické vlády za Jindřicha II., tedy v letech 948–967. Hahn zdůvodňuje toto řazení rozbořem razidel.

⁹ CHAURA, K.: *Poklad z Choustníku*, Praha 1939. Denár ze stejných razidel se nedávno objevil i v Polsku; viz WN 39, 1995, s. 40–42.

¹⁰ FRIEDENSBURG, F.: *Der Silberfund von Karowane*, Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift 36, 1877, s. 226–231; FRIEDENTHAL, A.: *Der Münzfund von Kumna*, Beiträge z. Kunde Estlands 18, 1932, s. 1–9. Srov. též POLANSKÝ, L.: *Nález denáru bavorského vévody Jindřicha II. v Praze na Hradčanech*, Num. listy 56, 2001, s. 139–141, který uvádí takový denár ze sbírek Národního muzea v Praze. Augsburský denár Ottův byl v nálezů Nederlandin, viz MENADIÉR, J.: *Der Fund von Nederlandin*, ZfN 23, 1902, s. 89–94 (s pérovkou). Viz též PETRÁŇ, Z.: *Problematika denárů Boleslava I. s písmeny RĚ pod kaplicí*, Num. listy 57, 2002, s. 129–135.

¹¹ Srov. DANNENBERG, H.: *Die deutschen Münzen der sächsischen u. fränkischen Kaiserzeit*, I–IV, Berlin 1876–1905, díl I, č. 1168 v úhlech kříže ODDO, pod tím menší ITAL, č. 1167 v úhlech ODDO, pod každým D malé T, díl III, s. 855 vyobr. 7 v úhlech kříže OΔOΔ, pod každým O malá tečka.

¹² Na řezenském denáru MR 15 e3.1–34 a na nabburských denárech MR 68 a1.1., a1.2, a2 a a3.

¹³ Na řezenských denárech MR 10 m2.5 a m2.12.

dochází až počátkem 50. let 10. století.¹⁴ Rozborem činnosti nabburské mincovny, založené po roce 953 se dá dojít k závěru, že ke zvýšení mincovní produkce došlo ještě na samém konci vlády Jindřicha I. v letech 953–955, tedy ještě před porážkou Maďarů na lešském poli 955. Svědectví o větší potřebě ražených mincí je již samo založení nové mincovny v Nabburgu a její poloha naznačuje směr obchodních cest z Bavorska přes Čechy dále na sever a východ.

Ke konci ještě poznámka o interpunkci.¹⁵ Na bavorských mincích bývá jako interpunkční znaménko používána tečka k označení začátku opisu nebo mezi slovy, někdy i mezi písmeny pod lomenicí. Zajímavé je však použití tečky jako znaku pro redukované písmeno. Při delších zkratkách jména mincmistra pod lomenicí (např. ECCHI) zasáhl totiž někdy konec tohoto nápisu až téměř ke kraji střížku a nechal málo místa pro opis nesoucí jméno mincovny. Řezač želez si pak vypomohl tak, že písmena opisu, pro která se nedostávalo místa, nahradil tečkou resp. tečkami a naznačil tak alespoň počet vynechaných písmen. Z ideálního REGINA pak vzniklo RE..NA¹⁶ nebo REC.NA.¹⁷ Tato druhá možnost mohla být vzorem k českým ražbám se zkomolenými opisy C 14 a C 15. Na bavorských mincích se vzácně vyskytuje jako interpunkční znaménko i křížek na začátku opisu.

Negativně nutno hodnotit, že v současné verzi¹⁸ jsou mezi nepochybně bavorské mince řazeny i tzv. imitativní ražby.¹⁹ Za místo jejich pravděpodobného vzniku je považován Nabburg.

•••••

Einige Bemerkungen zu der Münzprägung in Bayern im 10. Jahrhundert

Es ist der Zweck des Artikels, die tschechischen Numismatiker über die neueste Bearbeitung der Münzprägung in Bayern im 10. Jahrhundert zu informieren, die von Professor Hahn in Fortsetzungen in der Zeitschrift *Money Trend* veröffentlicht wird. Im Unterschied zu den bayerischen Münzen verletzen einige der ältesten böhmischen nach dem bayerischen Muster geprägten Münzen das Prinzip, dass der Name des Herrschers immer auf der Seite mit dem Kreuz und der Name der Münzstätte auf der Seite mit der Kapelle steht. Weiter wird die Aufmerksamkeit den bayerischen Münzen mit anomaler Stückzahl der Punkte in den Winkeln des Kreuzes gewidmet, die von Professor Hahn als Abweichungen bezeichnet werden, jedoch ohne jede Erklärung der Bedeutung dieser Punkte. Die anomalen Denare von Heinrich I. aus Nabburg und die Denare von Otto aus Augsburg haben die Kügelchen in Anordnung 1-1-1-2, und sie sind daher in der Verzierung des Kreuzes mit den böhmischen Denare in den Funden aus Karowane und Kumna identisch. Endlich ist der Umbruch in der Stückzahl der erhaltenen Münzen der einzelnen Herrscher betont, zu dem es offensichtlich am Ende der Herrschaft von Heinrich I. in den Jahren 953–955 kommt, und der auch als Zeugnis über die Erhöhung des Volumens der Münzprägung betrachtet werden kann. Es wird auch an Fälle hingewiesen, wo als Folge der langen Abkürzung des Namens des Münzmeisters nur wenig Platz unter der Kapelle für die Umschrift blieb, so dass einige Buchstaben nur durch Punkt ersetzt wurden und der Name der Münzstätte RE..NA oder REC.NA war, statt des idealen REGINA. Solche Prägungen könnten als Vorbild für die böhmischen Denare Cach 14 und Cach 15 dienen.

Übersetzt von B. Vančura

•••••

¹⁴ Konstatuje to výslovně sám Hahn, mt 3/2001.

¹⁵ Srov. též PAUKERT, J.: *K interpunkci na českých denárech 10. stol.* Num. listy 57, 2002, s. 136–144. Srov. Hahn, mt (viz pozn. 3)

¹⁶ Např. mincmistr ECHO, typ MR 10c 2.3–14, 10c 3.2–4, minc. ENC, MR 10e 5–94 a 10 l 5–78, ECCHO MR 16c 2.3–7 a 16c 2.1–8, ENC typ MR 15e 2.2–41. Srov. též RADOMĚRSKÝ, P.: *Studie o počátcích českého mincovnictví*, Num. sborník 9, 1966, s. 11–94, typ LV1.

¹⁷ Hahn, mt, typ MR 10c3.2–4 a 10c2.3–14.

¹⁸ viz pozn. 3.

¹⁹ HAHN, W.: *Imitativprägungen nach frühen bayerischen Münztypen in böhmischen und polnischen Schatzfunden*, in: Denárová měna na Moravě, Brno 1986, s. 285–299.

Neznámý halěř Jana Lucemburského

Jiří Hána – Roman Skala

Problematika českých drobných ražeb grošového období není dodnes, a to i navzdory mnohým článkům, statím i celým monografiím,¹ které se jimi zabývaly, uspokojivě rozřešena. K nejsložitějším otázkám patří v tomto ohledu především typové a chronologické utřídění drobných ražeb 14. a první poloviny 15. století. České halěře byly původně zavedeny společně s pražským grošem v létě roku 1300 v hodnotě 1/12 groše. Podobu věrné miniaturní pražského groše si však zachovaly jen nakrátko a podobně to bylo i s jejich hodnotou. Byla to právě drobná mince, jejíž korigováním na zru bylo neoficiálně okrádána především nejnižší společenská třída – chudina. K nejdrastičtějšmu snížení kvality drobných mincí došlo zřejmě roku 1327² a i později bylo parvům dále na zru ubíráno. Zároveň docházelo ke změně jejich vnější podoby.

Původní parvi Václava II. byly dokonalou miniaturovou pražského groše. Na jejich líci byla umístěna královská koruna a zkrácený opis WENCEZLAVS II REX BOEMIE. V obrazovém poli rubní strany byl umístěn český lev a kolem něj udával hodnotu mince: PRA~G PARVI.³ Hodnota prvních parvů se skutečně téměř rovnala dvanáctému dílu groše, který měl při jakosti 0,544 hmotnost 0,5 g.

Už za Jana Lucemburského (1310–1346) však doznala vnější podoba parvů výrazných změn. Na líci byl umístěn český lev a kolem něj jméno a titul krále, na rubu obraz zemského světce – sv. Václava s kopím v pravici a kolem něj opis S' WENCEZLAVS.⁴ Hmotnost a především jakost se během Janovy vlády značně měnily tou měrou, že si obchodníci brzy neoficiálně upravili jejich kurs ke groši v poměru 14:1 namísto oficiálního 12:1.⁵

Stejnou obrazovou náplň mají také první parvi Karla IV. (1346–1378), jen sv. Václav třímá v pravici praporec místo kopí.⁶ Někdy kolem roku 1350 došlo zřejmě k úpravě českého mincovnictví – k jedině reformě grošové doby, která se snažila o zlepšení jakosti oběživa.⁷ Do souvislosti s touto reformou je kladena také změna obrazové náplně parvů, při níž českého lva v líci vystřídala královská koruna.⁸ K dalším drobným mincím, jejichž ražba je kladena do druhé poloviny Karlovy vlády, patří dvoustranné bezopisové halěře typu koruna / lev a posléze tzv. duté halěře s obrazem sv. Václava nebo českého lva.⁹

¹ Zpracováním drobných ražeb tohoto období se zabývala řada autorů. K nejdůležitějším pracím patří: SMOLÍK, Josef: *Pražské groše a jejich díly*, reedice s doplňky K. Castelina a I. Pánka, Praha 1971; NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela: *Moravská mincovna markraběte Jošta*, NČČsl 9, 1933; TÁŽ: *Nový pohled na české mincovnictví 14. století*, ČNM – A CXXV, 1956, s. 131–145; TÁŽ: *Neznámý peníz český 14. století*, ČNM – A CXXVII, 1958, s. 67–74; CASTELIN, Karel: *Česká drobná mince doby předhusitské a husitské* (dále jen ČDM), Praha 1953; TÝŽ: *O drobných ražbách Jana Lucemburského (1310–1346)*, Num. listy 2, 1947, s. 83–89; TÝŽ: *Halěře Karla IV. a mincovní řád z roku 1378*, Num. listy 26, 1971, s. 139–158; JEČNÝ, Josef – CASTELIN, Karel: *O drobné minci české 14. a 15. století*, Num. listy 4, 1949, s. 7–15.

² CASTELIN, K.: ČDM, s. 61–64.

³ SMOLÍK, J.: *Pražské groše*, s. 13.

⁴ CASTELIN, K.: ČDM, s. 57, 60, 61; výjimečně, zřejmě u nejmladších parvů, také s praporcem.

⁵ CASTELIN, K.: ČDM, s. 65.

⁶ CASTELIN, K.: ČDM, s. 75, 76.

⁷ CASTELIN, K.: ČDM, s. 77.

⁸ CASTELIN, K.: ČDM, s. 80.

⁹ NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela: *Neznámé drobné mince Karla IV.*, Num. sborník 1, 1953; TÁŽ: *Neznámý peníz český 14. století*, s. 67–74; RADOMĚRSKÝ, Pavel: *Nová neznámá drobná mince Karla IV. z pražského hradu*, Num. listy 10, 1955, s. 40–43; TÝŽ: *Ikografie a metrologie dutých mincí Karla IV. s obrazem sv. Václava*, Num. listy 10, 1955, s. 60–67; CASTELIN, K.: *Halěře Karla IV a mincovní řád z roku 1378*, s. 139–158.

Klasické dvoustranné halěře byly v Čechách naposledy ražené za krále Václava IV. (1378–1419). Šlo o halěře s hlavou en face a opisem REX B - OEMIE v líci a s českým lvem na rubu. Jejich vydávání ukončilo roku 1384 zavedení nového systému dvojí drobné mince peněz (nummus) a halěřů (halenses), jednostranných, s obrazem lva a koruny, ražených novou technologií, zanechávající na nich charakteristickou stopu – tzv. čtyřřád.¹⁰

Mezi ražbami této, podnes respektované, chronologické řady se občas vyskytnou také ražby zvláštní, atypické, jejichž obraz zpravidla zasluhuje detailní vysvětlení. Tak byly v minulosti popsány např. dvoustranný halěř plamenná orlice / lev,¹¹ dutý halěř s obrazem koruny¹² nebo dutý halěř s portrétem en face.¹³

Ražbu podobného charakteru zde chceme nyní předložit k posouzení. Jde o dvoustranný halěř – parvus, s dosud neznámou obrazovou náplní rubní strany.

Minci popisujeme takto: ČECHY, Jan Lucemburský (1310–1346)
neznámá mincovna ?; Kutná Hora ?; Vratislav ?; Přisečnice (Wresnik) ?
parvus

Av.: český lev, pod jeho ocasem tečka, opis: + IOh'ES ◦ REX ◦ BOEm

Rv.: kapitální písmeno W vyplňující celé obrazové pole, opis: + _ _ _ _ _ RACIA

průměr: 13,3 × 12,0 mm; hmotnost: 0,286 g.

Podobná ražba nebyla v dostupné odborné literatuře dosud popsána. Skutečnost, že jde o drobnou ražbu českého krále Jana Lucemburského, je nepopiratelná. Lící strana je až na drobné odchylky identická s běžnými Janovými parvy. Lev má větší a v detailech propracovanější hlavu, ve výsledném efektu působící poněkud hruběji. Na konkávních stranách měsíčku hřívý lva jsou tečky. Větší tečku lze rovněž pozorovat v obrazovém poli mince pod ocasem lva. Opis nad veškerou pochybnost hlásá jméno a královskou hodnost Jana Lucemburského.

•••••

¹⁰ K penězům se čtyřřádem nejnověji: HÁNA, Jiří: *Obrazové analogie na mincích – příspěvek k typologii českých peněz se lvem a čtyřřádem*, in: Pavel Radoměrský – sborník příspěvků k jeho 75. narozeninám, ČNS Praha 2002, s. 40–61.

¹¹ PINTA, Václav: *Dvoustranný halěř s českým lvem a orlicí*, Num. listy 27, 1972, s. 83–87; ŠAFÁŘ, Oldřich: *Příspěvek do diskuse o drobné minci 14. století*, Num. listy 27, 1972, s. 171–174.

¹² NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Em.: *Neznámé drobné mince Karla IV.*; TÁŽ: *Nový pohled na české mincovnictví*.

¹³ SEJBAL, Jiří: *Nová dutá mince s neznámým portrétem Karla IV.*, Num. listy 10, 1955, s. 139–145.

• Běžný parvus Jana Lucemburského

Problematická je však interpretace rubní strany. Opis není v úplnosti čitelný a bylo by tedy metodickou chybou činit z doplněného opisu, byť pravděpodobného, dalekosáhlé závěry. Zdá se, že opis by mohl být proklamací boží vůle (DEI ° GRACIA). Slovo GRACIA by zde však přicházelo v nezvyklé podobě s C, zatímco latinské texty na ostatních Janových ražbách prezentují GRATIA s T. Tato chyba by však v českém grošovém období nebyla ojedinělou.¹⁴ V souvislosti s interpretací obrazové náplně rubní strany mince se nabízejí de facto tři více či méně pravděpodobná vysvětlení:¹⁵

1. dvojitě W substituuje obraz zemského patrona sv. Václava, běžný na všech ostatních parvech krále Jana. Proti této možnosti však mluví užití zcela nestandardní opisové legendy. Při náhradě obrazu světce pouhým písmenem W by bylo logické užití původní legendy se světcovým jménem S'WENCEZLAVS.
2. dvojitě W je symbolem jména Janova prvorozeného syna Václava (pozdějšího Karla IV.). Mince by přitom mohla být oslavnou ražbou Václavova (Karlova) narození (*14. května 1316) – invokace W(áclava) z boží vůle (DEI ° GRACIA) dědice a následníka trůnu. Ražbu by pak bylo možné absolutně datovat. Tato možnost však naráží na absenci jakékoliv paralely nejen v domácím, ale i v evropském mincovnictví. Šlo by totiž, pokud je nám známo, o první historický doklad ražby jakési křestní mince – navíc pouze mince drobné.
3. dvojitě W značí počáteční písmeno města, kde byla tato Janova mince ražena. V tomto ohledu by přicházela v úvahu především slezská Vratislav (pol. Wrocław, něm. Breslau), která byla za Jana Lucemburského v r. 1335 připojena k zemím Koruny české. Toto přidělení by snad mohla potvrzovat reflexe v mladších vratislavských ražbách, které mívají na rubu dvojitě W, ovšem bez opisu a zpravidla ve významu iniciály jména krále Vladislava II. (1471–1516). Jistou spojitost, v souvislosti s touto možností přidělení zajímavou, lze nalézt také mezi naším atypickým parvem a míšeňskými groši, což by mohlo vypovídat ve prospěch jeho slezského (vratislavského) původu. Na míšeňských groších bývá pravidlem písmeno C ve slově GRACIA a u mladších míšeňských grošů také tečky na konkávních stranách měsíčku hřívý Iva.

•••••

¹⁴ Identická chyba se vyskytuje v lícním opisu nejmladších nedatovaných pražských grošů Ferdinanda I. (1526–1564) a prvních ročníků s datem – viz: CHVOJKA, Jiří: *Pražské groše Ferdinanda I.*, ČNS Praha 1997.

¹⁵ Není-li tedy mince dobovým falzem. Podobný parvus byl však nalezen společně s parvy Václava II. a s více než třemi sty parvy a třemi pražskými groši Jana Lucemburského také v Olomouci na staveništi obchodního domu Prior (poblíž kostela sv. Mořice) v roce 1978–1979. Nález dosud nebyl publikován. Za laskavé sdělení podrobností o nález a atypickém parvu děkují autoři zpravovateli nálezů panu Jaroslavu Dopitovi.

Uvedená mince je zřejmě nálezového původu, ovšem bližší určení nálezové lokality než „jižní Morava“ nebylo autorům příspěvku v době jeho zpracování k dispozici. Jsme proto nuceni spokojit se při popisu této unikátní ražby se třemi přibližně rovnocennými a stejně pravděpodobnými interpretacemi netypického provedení rubní strany. Potvrzení některé z hypotéz, nebo novou hypotézu může přinést až další mincovní nález s tímto parvem, jemuž se v celistvosti dostane náležitý vědecký zpracování, a další informace o této ražbě budeme moci čerpat také z výpovědi nálezových okolností a nominálové i kartografické struktury depotu.

•••••

Ein unbekannter Heller von Johann von Luxembourg

Die Autoren beschreiben in diesem Beitrag einen bisher unbekanntem Typ des Hellers – den Parvus von Johann von Luxembourg. Die Ausserordentlichkeit dieser Prägung liegt in der Ersetzung der Abbildung von Sankt Wenzel durch den Buchstaben W in dem Bildfeld am Revers. Der Beitrag enthält eine kurze Analyse der Situation der kleinen böhmischen Münzen im 14. Jahrhundert, dann folgt die Beschreibung der einzigartigen Parvus-Münze, und weiter befassen sich die Autoren mit den Alternativen der Interpretation des Bildes am Revers der Münze. Sie kommen zu dem Schluss, dass der Buchstabe W entweder 1/ die Abbildung von Sankt Wenzel ersetzt, oder 2/ den Namen des Sohns von Johann Wenzel (später Karl IV.) symbolisiert, oder 3/ die Provenienz der Münze, z.B. die Stadt Wroclaw in Schlesien, bezeichnet. Die Autoren lassen aber diese Frage offen in Erwartung von weiterem Vorkommen dieser Münze in den Funden. Aus dem Aussagewert dieser Funde können weitere Informationen gewonnen werden.

Übersetzt von B. Vančura

■ literatura

Monete, medaglie e placchette

•••••

je název 14. katalogu společnosti Astarte S. A. ze švýcarského Lugana pro aukci 24. dubna 2004. Obsahuje 780 položek, všechny jsou vyobrazeny a popsány s citacemi příslušné literatury. Slovně vyjádřená výtečná zachovalost téměř všech položek je ve shodě s vyobrazeními. Vyvolávací ceny jsou ve švýcarských francích a v eurech.

Třetina všech položek jsou mince řecké, další třetina pak římské republikánské a císařské. Je mezi nimi řada vzácností, např. aurei císařů Augusta – 12 000 CHF, Vespasiana – 13 000, Tita – 18 000, Pertinaxe – 28 000 franků, a mnoho dalších.

Ve zbývající třetině jsou hlavně mince z italských mincoven, rovněž s mnoha vzácnostmi, jako půl zlatého trionfu /1,27g/ Karla V. z Messiny za 22 500 CHF, nebo dvoudukát milánského Galeazza Marii Sforzy – 28 000 franků.

Posledních 116 položek je věnováno medailím, převážně renesančním. Dominuje jim svou vyvolávací cenou 60 000 CHF známá bronzová medaile /s dírkou!/ byzantského císaře Jana VIII. Paleologa od Antonia di Puccio Pisano, zvaného Pisanello. Tato medaile vznikla během císařovy účasti na koncilu ve Ferrafe a pak ve Florencii od února 1438 do října 1439, kdy císař s papežem Evženem IV. podepsali listinu o sjednocení řecké a římské církve.

Uspořádání tohoto obsahem krásného katalogu není zcela obvyklé. Všechny vzácnější ražby jsou totiž vyobrazeny ještě jednou, a to zvětšené, na barevném podkladě, což zvýrazňuje detaily. Dále je zvláštní, že mince až do položky č. 533 jsou popisovány v angličtině, zbývající položky pak v italštině.

Celkově musí tento katalog potěšit každého milovníka antických mincí a renesančních medailí. Ale nejen chvála. Náhodou jsme přistihli tiskařského šotka, jak zaměnil popisy rubních stran u tetradrachem Bruttia, u položek č. 50 a 52.

J. Horáček

Sochařská tvorba Mileny Blaškové

Eva Kořánová

Milena Blašková se narodila v Popradu na Slovensku. Vystudovala Střední umělecko-průmyslovou školu v Košicích, obor keramika. Následně absolvovala pražskou Vysokou školu umělecko-průmyslovou v ateliéru užitého sochařství (1987). Od dob studií žije a pracuje v Praze.

Svá díla vytváří v širokém tematickém okruhu, s použitím tradičních materiálů i plastických hmot. Kromě tvorby soch, reliéfů a medailí se věnuje rovněž malbě a grafice.

V jejím díle se objevují témata vztahující se k přírodě a psychickým stavům člověka souvisejícím s biblí, mytologií a prastarymi kulturami. Řemeslně důkladně zvládnutá práce s různorodým materiálem a přirozená zvědavost usnadňují hledání a řešení výtvarného ztvárnění základních lidských otázek.

Tvorbu Mileny Blaškové lze po pozorném zkoumání rozdělit do určitých etap, které souběžně a prolínají se.

V počátcích své volné tvorby sochařka zachycuje základní lidské pocity. Z tohoto období pocházejí bronzové figurální plastiky s názvy *Strach*, *Apatie*, *Soustředění*, *Touha*, *Chci ven*. Figury jsou zasazeny či uvězněny do geometrických tvarů. Spojením stylizované reality s tvary abstraktními docíluje sugestivního účinku sdělení, přičemž nám ponechává volný prostor k vlastním asociacím.

Zvířata a příroda jsou ožehavým tématem autorky. Přes mytologii, realistické ztvárnění a design tvaru, až k zamyšlení nad genetickou manipulací všeho živého.

Rodinný život je etapa, ve které zpracovává látku, kterou žije. *Magnetická přitažlivost*, *Tátovy ruce*, *Embryo*, *Evoluce*, *Vznik rodu*, *Souznění*. Tady vyjadřuje vztah dvou sobě nejbližších lidí, vznik člověka a jeho růst, nejen tělesný.

Období intenzivního a uvědomovaného kontaktu a střetů s lidmi, kde se autorka vyrovnává s rozdílností světa mužů a žen, akcentuje a akceptuje pohlavnost. V tomto období vznikají díla se souhrnným názvem *Maskon a Maskona*. *Všichni nosíme své životní „masky“*.

Modré období andělů hledá odpovědi na otázky: *Komu naslouchat, Andělům strážným či Našeptávačům? Co nás čeká za Branou andělů? Co bude s Orchestrem bez šéfa, má cenu čekat na Příděl boží lásky? Zvítězí v Zápase dobro, nebo zlo?*

Při pohledu na *Osamělce* si uvědomujeme, že stojíme sami tváří životu i smrti, světu i vesmíru. Sugestivnost soch z tohoto období tvorby podtrhuje šamotová hlína. Zde sochařka symbolizuje typy lidí a jejich postavení v životě a společnosti, které je vhání do pomyslné i reálné

samoty. *Vládce*, *Šašek*, ale také *Nepolíbená* a *Zrádce* nebo *Žoldáci*. Náboj soch je tak silný, že dává podnět ke vzniku jejich dvojníků v expresivních obrazech.

Souběžně se sochami vznikají volné grafiky a exlibris tvořené suchou jehlou a slepotisky zpracované technikou ruční ražby.

Věnuje se i tvorbě log, vzpomeňme logo pro Sochařské léto 96, souběžně s plaketou, konané v Dejlově ústavu slabozrakých v Praze nebo logo pro Vodohospodářskou společnost v Roztokách, či exlibris pro soukromé i právnické osoby.

V poslední době pracuje také prostřednictvím PC. Ve svých počítačových grafikách zásadně používá upravené reprodukce svých sochařských děl, které pocitově skládá do různých vzta-hových situací.

Nemůžeme opomenout ani realizace, se kterými autorka slaví úspěchy. Je to například skle-něný *Mozek*, sloužící jako cena v soutěži TV Prima Nikdo není dokonalý, *Zlomvaz* putovní cena pro divadelní festival DAMU, či *Cena městské části Praha 7* k čestnému občanství nebo reali-zace výroční stříbrné mince *Český fotbalový svaz* pro Českou národní banku.

V Městské části Prahy 8 můžeme vidět *Lišáka*, který zdobí vchod do mateřské školy U Školské zahrady nebo reliéfní obraz *Evo, kde jsi?* ve vinárně Na zlaté vyhlídce.

Dílem je sochařka Milena Blašková zastoupena v státních a soukromých sbírkách doma i v zahraničí. Je členkou Asociace umělců medailérů a Spolku sběratelů a přátel exlibris. Svou aktivitu potvrzuje účastí na výstavách těchto mezinárodně činných spolků.

• Babylon, 1996 / medaile, bronz

• Pokušení, 1996 / reliéf, bronz

Ocenění

1987 *Ateliérová cena VŠUP* Praha, ateliér sochařství

1996 **II. cena** v anonymní soutěži *ČESKÁ MŠE VÁNOČNÍ* pro ČNB na stříbrnou 200 Kč minci

2000 **I. cena** v anonymní soutěži *Český fotbalový svaz* pro ČNB na stříbrnou 200 Kč minci

2002 **I. cena** ve veřejné soutěži na *Cenu k čestnému občanství pro M.Č. PRAHA 7*

• Český fotbalový svaz, 2001 / 200 Kč, stříbro

Samostatné výstavy

- 1998 *MASKONI*, Internetová galerie a kavárna CYBETERIA, Praha 1
2001 *39 ANDĚLŮ*, Galerie 9, Praha 9
2002 *OSAMĚLÍ POUTNÍCI*, Galerie Ledeburské zahrady, Praha 1
2003 *OSOBNOSTI PRAHY 8* (spolu s akad. malířkou H. Vančurovou), Libeňský zámek, Praha 8

Skupinové výstavy

- 1988 *Salon*, Bruselský pavilón, Výstaviště Praha
1989 *SALON UŽITÉHO UMĚNÍ 89*, Sjezdový palác, Výstaviště Praha
1990 *VÝTVARNÍCI PRAHY 8*, OKD Ládví, Praha
1993 *SOUČASNÉ ČESKÉ SOCHAŘSTVÍ*, Mánes, Praha
1994 *INFO-KONZERVA*, galerie U Řečických, Praha
BOSKOVICE 94, muzeum Boskovice, akce pro zachování a obnovu židovské čtvrti
SOCHA V KAMENI, Vojanovy sady, k počtě J. Vágnera
1995 *RODINNÝ ŽIVOT*, skupina Femina, Valdštejnský palác, Muzeum J. A. Komenského, Praha
ŠROŤÁK, galerie U Řečických, tvorba z kovového odpadu, Praha
1996 *GRAFIKA ROKU 95*, Křížová chodba Staroměstské radnice, Praha
ZVÍŘE A ČLOVĚK, skupina Femina, Valdštejnský palác, Muzeum J. A. Komenského, Praha
SOCHAŘSKÉ LÉTO 96, Cihelny Jirčany a Dejlův ústav slabozrakých, Praha
ČESKÁ MEDAILE 96, AUM, mince a medaile, Pražský hrad Zemské desky
1997 *KŘEŠŤANSKÁ INSPIRACE*, AUM, Muzeum Říčany, chrám Panny Marie Sněžné, Praha
1998 *POMOC ZATOPENÉ OBCI BOCHOŘ*, skupina Femina, Bohemia Corps, galerie Scara-beus, Praha
POMOC ZATOPENÉ OBCI BOCHOŘ, skupina Femina, Bohemia Corps, galerie Noc-turno, Praha
1999 *3. SALON 99*, AUM Jablonec n. Nisou, Jihlava
GRAFIKA ROKU 98, Křížová chodba Staroměstské radnice, Praha
POMOC ZATOPENÉ OBCI BOCHOŘ, skupina Femina, Bohemia Corps, Senát-Vald-štejnský palác

• Maskoni, 1999 / medaile, cín

• Anima, 2002 / plaketa, pat. polyester

HOSTÉ HOLLARU, Hollar, Praha

IX. TRIENÁLE ČESKÉHO EX LIBRIS CHRUDIM, Muzeum v Chrudimi

2000 *GRAFIKA ROKU 99*, Křížová chodba Staroměstské radnice, Praha

FIDEM 2000, Výmar, Německá spolková republika

2001 *3. TRIENÁLE EXLIBRIS BRATISLAVA 2001*, Pálffyho palác, Bratislava

HRACÍ KARTY A KARETNÍ HRY, EXLIBRIS, Muzeum hracích karet, Francie

2002 *GRAFIKA ROKU 01*, Křížová chodba Staroměstské radnice, Praha

AMOR DI LIBRI EXLIBRIS, Muzeum Varese, Itálie

X. TRIENÁLE ČESKÉHO EX LIBRIS, Chrudim

FIDEM 2002, Paříž, Francie

2003 *4. SALON MEDAILE 03*, AUM Uherské Hradiště, Hradec Králové, Plzeň, Jablonec n. Nisou

ANKARA 2003, Turecko

MAN AND FISH, Chorvatsko

BODIO LOMNAGO, Itálie

III. MEZINÁRODNÍ BIENÁLE SOUČASNÉ MEDAILE, Seigal, Portugalsko

•••••

Das Schaffen von Milena Blašková in der Bildhauer- und Medaillenkunst

Milena Blašková, akademische Bildhauerin, war in der Stadt Poprad in der Slowakei geboren. Sie lebt und arbeitet in Prag. In ihrem Schaffen widmet sie sich den Statuen, Porträten, kleinem Relief, der Malerei und der freien und angewandten Graphik. Ihr Schaffen umfasst einen breiten thematischen Bereich. In ihren Werken erscheinen Themen, die mit der Natur und den psychischen Zuständen des Menschen in Zusammenhang mit der Bibel, der Mythologie und den uralten Kulturen in Verhältnis stehen. Die handwerklich sehr gut durchgeführte Arbeit mit verschiedenen Werkstoffen und die natürliche Wissbegierigkeit erleichtern die Suche und die Lösung der künstlerischen Formierung der fundamentalen Fragen des Menschen. Ihre Werke befinden sich in staatlichen sowie privaten Sammlungen in der Tschechischen Republik und auch im Ausland.

Übersetzt von B. Vančura

materiály

Falsum medaile Viléma z Rožmberka

Jiří Chvojka – Tomáš Kleisner

Na výstavě Medaile ze sbírek Jihočeského muzea byla v roce 2002 vystavena řada vzácných medailí, pozornost však přitahovala především pozlacená medaile Viléma z Rožmberka z roku 1587, odjinud neznámá. Numismatická veřejnost tak měla poprvé příležitost zhlédnout medaili, kterou teprve nedlouho před tím publikoval Jiří Záplata.¹

Popis medaile: Líc: Poprsí staršího vladaře v částečném profilu doleva.

Opis: GWILELM:VRSIN DE ROSENBERG GUBER:DOMUS R[OSEN]BERG*.

Rub: Štít s rožmbersko-orsiniiovským znakem, nad ním helma s klenotem, jako štítonoši dva medvědi.

Opis: FORTITUDO ET SALUS MEA D[OMI]NUS, dole letopočet 1587.

Medaile z pozlaceného stříbra o průměru 23,9 mm váží 11,06 g. Obvod zdobí rámeček s ouškem. Celkově působí dojmem cizelovaného hrubšího odlitku, zlatnické práce.

Medaile je uložena ve sbírkách Jihočeského muzea pod inv. č. ME 1987.

Při bližším zkoumání vystoupí do popředí několik nesrovnalostí: Ačkoliv je na reversu datum 1587, chybí tu Zlaté rouno, které Vilém z Rožmberka získal před dvěma lety – nemá je zavěšené kolem krku, ani neobtáčí erb, jehož součástí ve skutečnosti bylo. Na ostatních Vilémových mincích a medailích, vzniklých po roce 1585, je nejvyšší řád katolického světa patřičně zdůrazněn. Je i na rožmberských tolarech z roku 1587, do kterého se medaile hlásí.

¹ ZÁPLATA, Jiří: *Horní a mincovní činnost posledních Rožmberků*, Hradec Králové 1994, s. 38.

Podivný je také opis aversu, kde se nadbytečně opakuje jméno Rožmberk a stříh vladařova kabátu, jehož prostřížené klopky připomínají moderní pánská saka, jak nás laskavě upozornila dr. Z. Holečková. Kožešinové límce 16. století jsou na dobových portrétech podány jinak, ani při listování Habichovým korpusem německých renesančních medailí nenajdeme podobnou fazonu.

Z uvedených důvodů jasně vyplývá, že tato medaile Viléma z Rožmberka je moderním falsem.

•••••

Falsifikat einer Medaille von Vilém von Rožmberk

Die interessante Medaille von Vilém von Rožmberk aus den Sammlungen des Museums Südböhmens in der Stadt České Budějovice stammt aus dem Jahr 1587. Auf der Medaille fehlt aber das im Jahr 1585 gewonnene Goldene Vlies und sonderbar ist auch die Umschrift auf dem Avers, wo sich der Name Rožmberk überflüssig wiederholt, und der Zuschnitt des Mantels des Herrschers. Die durchgeschnittenen Aufschläge des Mantels erinnern an moderne Herrenjacken. Die Medaille ist daher ein Falsifikat aus der modernen Zeit.

Übersetzt von B. Vančura

Poznámky k článku J. Machálka o variantách českých dvacetihaléřů a desetihaléřů

•••••

J. Horáček

Ve své studii Varianty českých dvacetihaléřů a desetihaléřů, Num. listy 58, 2003, s. 174–180, J. Machálek přehledně shrnuje všechny dosud známé i jím nově zachycené a popisované drobné až nepatrné odchylky – varianty u českých 10-20 haléřových mincí, nyní již stažených z oběhu.

Z tabulky č. 5 plyne, že desetníky s letopočtem 1996 byly raženy s oběma typy lvího jazyka, tedy jak typu A, tak typu B. Typ A má však postrádat signaturu autora Jiřího Prádlera JM a měl být použit do ročníkové sady. Typ B signaturu má mít a byl určen pro oběh. Podle tabulky č. 3 však B typ lvího jazyka měl být užíván až od roku 1998.

Při náhodné prohlídce jedné ročníkové sady 1996 jsme v ní samozřejmě našli 10haléř s jazykem typu A, jak tabulky 5 a 3 uvádějí, ale tato mince signaturu JP má, na rozdíl od údajů z tabulky 5. Údaje o desetnicích letopočtu 1996 se tedy v citované Macháلكově práci zřejmě se skutečností rozcházejí.

•••••

Die Bemerkungen zu dem Artikel von J. Machálek über die Varianten der tschechischen Zwanzigheller- und Zehnhellermünzen

Der Verfasser entdeckte in einem Jahressatz 1996 die Zehnhellermünze des Typs der Löwenzunge „A“ mit der Signatur J. P., obwohl es eine Münze ohne Signatur sein sollte. Weiter sind die Zehnhellermünzen des Typs „B“ der Löwenzunge entweder im Jahr 1996 (Tabelle 5), oder 1998 (Tab.3) geprägt worden.

Deutsch vom Verfasser

Některé zvláštnosti Řádu rudé hvězdy SSSR

Vasilij Jančík – František Staněk

Ve 30. letech 20. století vznikla v SSSR nutnost zavedení dekorace nižšího stupně za zásluhy o obranu a bezpečnost státu pro období války i míru. Touto dekorací se stal Řád rudé hvězdy zavedený rozhodnutím prezidia Centrálního výkonného výboru SSSR z 6. dubna 1930 a statutem řádu z 5. května 1930.

Řádem byly dekorovány:

1. vojenské osoby Rudé armády (od roku 1946 Sovětské armády), válečného námořnictva, pohraničních útvarů a vojsk ministerstva vnitra, spolupracovníci KGB SSSR a milice.
2. vojenské útvary, válečné lodě, sbory, podniky a organizace.

Řád mohl být udělen vojenským osobám-cizincům.

• Obr. 1

• Obr. 2

Odznak Řádu 1. typu (viz obr. 1) tvoří stříbrná (925) konvexní pěticípá hvězda, pokrytá na ploše smaltem rubínové barvy o rozměru 47,6 mm mezi protilehlými cípy. Ve středu hvězdy je umístěn stříbrný, černěný kruhový štít, na jehož ploše je stojící reliéfní postava rudoarmějce v zimní uniformě s mírně rozevřeným pláštěm. Postava rudoarmějce drží pušku s bodákem v širokém úchopu. Souhlasně s výnosem o boji zblízka, platným ve 30. letech je postoj vstoje s pokrčenou pravou nohou. Na reversu řádu (viz obr. 2) v centru je umístěn mosazný šroub se stříbrnou maticí (925) pro připevnění k oděvu. Nad šroubem v úrovni horního cípu hvězdy je raženo pořadové číslo. Pod šroubem je vyraženo jméno výrobce: „Goznak“. Hmotnost odznaku je 37,6 g. Celkový počet udělení Řádu 1. typu je (v období květen 1930 – červen 1936) cca 1 000. Řádem rudé hvězdy č. 1 byl dekorován v roce 1930 velitel dálnévýchodní armády V. K. Bljucher.

V roce 1936 byl podnik „GOZNAK“ přejmenován na „Monětnyj Dvor“ a zároveň zahájena výroba odznaků Řádu nového typu s podstatnými změnami od předchozího typu.

Po změně předpisu Rudé armády o boji zblízka je postavení vojáka klasické – suvorovské. Proto je postava rudoarmějce na odznaku pootočena vpravo (viz obr. 3). Na reversu došlo také ke změnám: Nad šroubem nahoře je vyraženo jméno výrobce „Mondvor“ a pořadové číslo je vryto pod šroubem, který je ze stříbra (925). U paty šroubu je připevněna stříbrná podložka

• Obr. 3

o průměru 7 mm. Matice je stříbrná. Celkový počet udělení Řádu 2. typu byl (v období 1936–1939) cca 4 500.

V souladu s usnesením prezidia Nejvyššího sovětu SSSR z 22. února 1938 byl Řád udělován k výročí 20 let Rudé armády a válečného loďstva. Např. v té době byl Řádem č. 3 576 dekorován armádní velitel 1. stupně B. M. Šapošnikov.

Třetí typ Řádu byl udělován v letech 1939–1942. Na reversu nad šroubem je vyraženo plné jméno výrobce „Monětnyj dvor“, umístěné ve dvou řádcích nad sebou (viz obr. 4). Celkový počet udělení Řádu 3. typu je cca 18 000. Celkový počet udělení do začátku války je cca 23 500.

V roce 1942 se objevila v provedení Řádu další odlišnost. Kruhový štít s postavou rudoarmějce je připevněn 3 stříbrnými nýtky, které prochází otvory v odznaku a jsou na reversu roztemovány (viz obr. 5). Celkový počet udělení Řádu s touto odlišností je cca 4 000.

Ve stejném roce 1942 vychází poslední typ Řádu, jehož celkové provedení se podstatně nezměnilo do konce udělování v roce 1991. Odlišné je umístění jména výrobce, které se posunulo poněkud níže v prostoru nad šroubem, a to tak, že svou úroveň nezasahuje již do plochy horního cípu hvězdy. Kruhový štít je nadále k ploše odznaku připájen měkkou pájkou. Od čísla cca 150 000 zmizelo na reversu podložení šroubu. Drobné rozdíly jsou dále pouze v zakončení cípů hvězdy – ostré nebo mírně zakulacené, jméno výrobce je uváděno buď ve dvou řádcích, či obě slova vedle sebe v jednom řádku s rozměrem číslic.

• Obr. 4

• Obr. 5

Od roku 1945 nahradila stříbrnou maticí matice z bílého kovu a celková hmotnost odznaku je 30 + 2 g.

Výnosem prezidia Nejvyššího sovětu SSSR ze 4. června 1944 bylo zavedeno udílení řádů a medailí vojenských osob za výsluhu let. Dle tohoto výnosu byl Řád udílen vojenským osobám za 15 let služby. Takto dekorovaní dostávali za výsluhu ještě příplatek 15 rublů měsíčně. Koncem roku 1956 počet udělení za výsluhu již převýšil počet dekorovaných za bojové zásluhy a docházelo tak k degradaci tohoto Řádu. Nový výnos v roce 1957 zrušil udílení tohoto Řádu za výsluhu. V pozdější době byl nejvyšší počet udělení v období války v Afghanistanu (80. léta 20. století). Z těchto udělení bylo více než 50 % posmrtných.

Celkový počet udělení Řádu rudé hvězdy je cca 3 850 000. Autoři tohoto článku se v průběhu studia podkladů setkali s nejvyšším číslem 3 841 037, který byl udělen 12. května 1991 pohraničníku S. P. Treusovi.

•••••

Použitá literarura

- 1 KOLESNIKOV, G. A. – ROŽKOV, A. M.: *Řády a medaile SSSR*, Moskva 1978.
- 2 KUZNEČOV, A. A.: *Znaky slávy vlasti*, Moskva 1978.
- 3 KUZNEČOV, A. A.: *Encyklopedie ruských vyznamenání*, Moskva 2001.
- 4 LAZORENKO, V.: *Řád Rudé hvězdy*, Kyjev 2002.

•••••

Einige Besonderheiten des Ordens des roten Sterns der UdSSR

Die Autoren veröffentlichen in diesem Beitrag Informationen über die Varianten des Ordens des roten Sterns der UdSSR aufgrund des Studiums in ihren privaten Sammlungen, des persönlichen Studiums der Erteilungsdekrete aus den Jahren 1930–1991, und der Angaben aus der zitierten Literatur. Es werden Unterschiede in der Ausführung der Aversseiten und Reversseiten des Ordens angeführt, und zwar in der zeitlichen Reihenfolge der Jahre seit der Einführung des Ordens bis zum Ende der Erteilung im Jahr 1991.

Übersetzt von B. Vančura

■ literatura

Dresdener Kunstblätter 47,
2003, č. 4

•••••

Umělecký dvouměsíčník věnující se zajímavým zprávám z nejrůznějších oborů přináší v tomto čísle jako obvykle několik zajímavostí i z numismatiky a medailistiky. Článek Paula Arnolda informuje o předání nově přidělených a zřízených prostor pro mincovní kabinet s ukázkami jeho vybavení. Wil-

helm Hollstein popisuje nový přírůstek – mimořádný dar drážďanskému mincovnímu kabinetu. Je to devět zlatých římských a byzantských ražeb ve skutečně nádherné zachovalosti. Rainer Grund referuje o dalším novém přírůstku – medailích Evelyn Hartnick a Mariky Somogyi. Velmi zajímavý je příspěvek o medailích na historické záplavy v Sasku z pera Iris Berndt.

Také další články, byť již ne z numismatiky, si zaslouží pozornost, a to nejen milovníků umění.

J. Horáček

■ nové peníze

Pamětní stříbrná mince k 750. výročí úmrtí sv. Zdislavy z Lemberka

Podmínky celostátní neomezené anonymní soutěže na umělecký návrh byly vyhlášeny Českou národní bankou v listopadu 2000. Uzávěrka soutěže byla stanovena na 12. hodinu dne 9. února 2001.

Vydáním stříbrných 200 Kč mincí má být nejširší veřejnosti připomenuto 750. výročí úmrtí patronky rodiny a manželství, sv. Zdislavy z Lemberka.

Hlavní význam Zdislavy spočívá v tom, že po vzoru Anežky Přemyslovny založila špitál a oddaně sloužila nemocným a chudým. Společně s manželem založila v Jablonném chrám sv. Vavřince a klášter pro dominikány. Růst jejího kultu vyústil v roce 1907 v blahorečení a v roce 1995 prohlásil papež Jan Pavel II. Zdislavu za svatou.

Vyhodnocení uměleckých návrhů vzešlých ze soutěže bylo provedeno Komisí pro posuzování návrhů na české peníze. Vítězem soutěže se stal akad. sochař Michal Vitanovský.

Dvouseťkoruna v běžném i zvláštním provedení byla ražena ze slitiny obsahující 900 dílů stříbra a 100 dílů mědi. Hmotnost mince je 13 g, její průměr 31 mm a síla 2,30 mm. Hrana v běžném provedení je vroubko-

vaná, hrana ve zvláštním provedení je hladká s vlysem „ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA* Ag 0,900 * 13g*““. Při razbě v běžném i zvláštním provedení je povolena odchylka v průměru 0,1 mm a v síle 0,15 mm. V hmotnosti je povolena odchylka nahoru 0,26 g a v obsahu stříbra odchylka nahoru 1 %.

Na líci dvouseťkoruny je umělecké seskupení stylizovaných heraldických zvířat z velkého státního znaku České republiky. Název státu „ČESKÁ REPUBLIKA“ je v neuzavřeném opisu při horním okraji. Označení nominální hodnoty mince se zkratkou peněžní jednotky „200 Kč“ je umístěno pod uměleckou kompozicí heraldických zvířat. Texty jsou doplněny dvěma drobnými ornamenty ve tvaru stylizovaného kříže, umístěnými mezi opisem a označením nominální hodnoty mince se zkratkou peněžní jednotky. Značka mincovny, která dvouseťkorunu razila, je umístěna vpravo od ocasu moravské orlice.

Na rubu dvouseťkoruny je na pozadí stylizovaného srdce složeného z ornamentů připomínajících vitráže gotických oken vyobrazena sv. Zdislava pečující o nemocného. Při spodním okraji je neuzavřený opis „SV * ZDISLAVA Z LEMBERKA * 1252 * 2002“. Autorem návrhu dvouseťkoruny je akad. sochař Michal Vitanovský. Iniciály jeho jména „MV“, spojené do tvaru stylizovaného srdce, jsou zakomponovány do pozadí v horní části vlevo od postavy sv. Zdislavy.

Pamětní stříbrná dvousetkoruna ke 100. výročí úmrtí Emila Holuba

Podmínky celostátní neomezené anonymní soutěže na umělecký návrh byly Českou národní bankou vyhlášeny v listopadu 2000. Uzávěrka soutěže byla stanovena na 12. hodinu dne 9. března 2001.

Vydáním stříbrných 200 Kč mincí mělo být nejširší veřejnosti připomenuto 100. výročí úmrtí významného českého cestovatele, vědce a lékaře Emila Holuba. Holub ze svých cest do Afriky přivezl mnoho vědeckých poznatků a rozsáhlou sbírku etnografického materiálu.

Umělecké návrhy vzešlé ze soutěže, mimořádně početně obsazené, byly vyhodnoceny na zasedání Komise pro posuzování návrhů na české peníze dne 27. března 2001. Jako odborný poradce byl přizván doc. Josef Kandrt z Náprstkova muzea. Vyhodnocení probíhalo obvyklým tříkolovým systémem. Do třetího kola postoupily 3 návrhy. První cenu získal návrh akad. sochaře Ladislava Kozáka.

Na líci dvousetkoruny je kompozice stylizovaných heraldických zvířat z velkého státního znaku České republiky. Název státu „ČESKÁ REPUBLIKA“ je v řádku pod heraldickými zvířaty, označení nominální hodnoty mince se zkratkou peněžní jednotky „200 Kč“ je umístěno pod názvem státu.

Značka mincovny, která dvousetkorunu razila, je umístěna při horním okraji uprostřed.

Na rubu mince je portrét Emila Holuba v tropické přilbě, v pozadí doplněný stylizovanými figurami afrických domorodců. Přes spodní část portrétu je při spodním a pravém okraji dvousetkoruny šikmo umístěn nápis „EMIL HOLUB“ a pod ním letopočty „1902–2002“. Autorem návrhu je akad. sochař Ladislav Kozák. Iniciály jeho jména „L*K“ se nacházejí pod portrétem vlevo při spodním okraji dvousetkoruny.

Pamětní stříbrná dvousetkoruna k 550. výročí ustanovení Jiřího z Poděbrad zemským správcem

Podmínky celostátní neomezené anonymní soutěže na umělecký návrh byly vyhlášeny Českou národní bankou v květnu 2001. Uzávěrka soutěže byla stanovena na 12. hodinu dne 7. září 2001.

Vydáním stříbrných 200 Kč mincí mělo být nejširší veřejnosti připomenuto 550. výročí ustanovení Jiřího z Poděbrad zemským správcem. V dubnu 1452 se sešel na Staroměstské radnici zemský sněm, který Jiřího z Poděbrad jednomyslně zvolil zemským správcem. Země byla opět po dlouhých letech sjednocena pod jediným vládařem.

Do celostátní neomezené anonymní soutěže na umělecký návrh pamětní stříbrné dvousetkoruny bylo předloženo 38 podání, což představovalo 39 návrhů lícních a 38 návrhů rubových stran. Hodnocení proběhlo na zasedání Komise pro posuzování návrhů na české peníze dne 20. září 2001. Posuzování probíhalo obvyklým tříkolovým systémem. Do třetího kola postoupily tři návrhy, které komise i odborná poradkyně dr. Němečková označily za nejlepší a nejlépe odpovídající zadání. Třetí cenu získal návrh akad. sochaře Jiřího Věnečka za nápadité využití textu a pečeti na rubní straně. Druhou cenu pak návrh akad. sochaře Jiřího Harcuby pro kvalitu portrétní a použití symbolu kalicha na lící straně. První cenu a doporučení k reali-

zaci obdržel návrh akad. sochaře Michala Vitanovského, který komisi zaujal především svou jednoduchostí, zdařilým portrétem, vyvážeností obou stran a maximálním využitím mincovní plochy.

Dvousetkoruna byla vydána jako obvykle v běžném a ve zvláštním provedení; rovněž parametry mince mají obvyklý charakter.

Na lici dvousetkoruny je ústředním motivem gotický kolčí štít s českým lvem, symbolem české státnosti. Štít se lvem je položen přes kolčí štít pánů z Kunštátu a Poděbrad. Pod štíty je v řádku název státu „ČESKÁ REPUBLIKA“ a pod ním ve dvou řádcích označení nominální hodnoty mince se zkratkou peněžní jednotky „200 Kč“. Při pravém okraji je vedle štítu s českým lvem značka mincovny, která dvousetkorunu razila.

Na rubu je portrét Jiřího z Poděbrad. Pod portrétem je dvouřádkový text „JIŘÍ Z PODĚBRAD ZEMSKÝ SPRÁVCE“. Pod textem jsou letopočty „1452–2002“. Autorem návrhu je akad. sochař Michal Vitanovský. Iniciály jeho jména „MV“, spojené do tvaru stylizovaného srdce jsou umístěny vedle portrétního při pravém okraji dvousetkoruny.

Pamětní stříbrná dvousetkoruna ke 150. výročí narození Mikoláše Alše

Podmínky celostátní neomezené anonymní soutěže na umělecký návrh byly vyhlášeny Českou národní bankou v květnu 2001. Uzávěrka soutěže byla stanovena na 12. hodinu dne 5. října 2001.

Vydáním stříbrných 200 Kč mincí mělo být nejširší veřejnosti připomenuto 150. výročí narození Mikoláše Alše, českého malíře a ilustrátora, který se svou tvorbou, postojem i odezvou svého díla v nejširších vrstvách obyvatelstva stal opravdu národním umělcem.

Do celostátní neomezené anonymní soutěže na umělecký návrh pamětní stříbrné dvousetkoruny byl opětovně předložen mimořádně

vysoký počet podání – 37 podání, což představovalo 37 návrhů lících a 39 návrhů rubových stran. Poprvé v historii soutěží na pamětní mince využila řada autorů novou možnost stanovenou soutěžními podmínkami na lící straně, použít vedle tradičních heraldických zvířat ze státního znaku motiv vztahující se bezprostředně k ústřednímu tématu mince. Komise pro posuzování návrhů na české peníze vyhodnotila výsledky soutěže na svém zasedání 18. října 2001. Hodnocení probíhalo jako obvykle v rámci tří soutěžních kol. Do třetího kola postoupily tři návrhy, které komise i odborný poradce akad. sochař Zdeněk Preclík, označili za výtvarně nejlepší a nejlépe odpovídající zadání. I tyto návrhy však měly některé drobnější nedostatky a byla by potřebná jejich úprava. Komise proto zvažovala vyhlášení užší soutěže. Po novém posouzení všech návrhů, které postoupily do třetího i druhého kola, však komise konstatovala, že bez jakýchkoliv úprav by bylo možno realizovat lící stranu návrhu Petra Pyciaka z druhého kola a rubní stranu návrhu Luboše Charváta. Bylo konstатовáno, že způsob zpracování obou návrhů nevyklučuje jejich spojení v jeden celek. Lící strana se vyznačuje mimořádně zdařilou kombinací heraldických zvířat s novorenesančním ornamentem a rubní strana velmi pěkným přepisem Alšovy kresby s využitím jeho podpisu a číslic. Komise proto udělila tomuto společnému návrhu první cenu a doporučila jej k realizaci.

Dvousetkoruna byla vydána jako obvykle v běžném i ve zvláštním provedení a s obvyklými parametry pamětních dvousetkorunových mincí.

Na lici je v horní části mincovního pole umělecká kompozice čtyř stylizovaných heraldických zvířat z velkého státního znaku České republiky. Heraldická zvířata v asymetricky umístěných obdélníkových ploškách jsou zakončována do novorenesančního rostlinného ornamentu. Pod zakončením ornamentu při pravé straně mince je zdobná iniciála „A“ a pod ní dva obilné klasy. Název státu „ČESKÁ REPUBLIKA“ je ve dvou řádcích ve spodní části mincovního pole, označení nominální hodnoty mince se zkratkou peněžní jednotky „200 Kč“ je umístěno vlevo pod názvem státu. Autorem lící strany dvousetkoruny je Petr Pyciak, jehož iniciály, dvě spojená „P“, jsou umístěny při pravém okraji vedle obilných klasů. Značka mincovny, která ražbu provedla, je umístěna při spodním okraji uprostřed.

Na rubu dvousetkoruny je sochařský přepis Alšovy ilustrace k básni K.V. Raise znázorňující jinocha na koni. Ve spodní části mincovního pole doplňuje vlevo hlavní motiv Alšův podpis a vpravo pod sebou umístěné letopočty „1852“ a „2002“. Autorem návrhu rubní strany je Luboš Charvát. Iniciály jeho jména, propojená stylizovaná písmena „LCH“, jsou umístěny při okraji dvousetkoruny u levé přední nohy koně.

J. Šimůnek / foto J. Pekárek a archiv NM

Medailér Fernando Jesús se narodil v roce 1924 a je považován za jednoho z významných sochařů druhé poloviny 20. století. Velkou část své umělecké činnosti věnoval medailím, které mu umožňují nahlížet pole k vyjádření jeho konstruktivistickému přístupu k objemu, hmotě a volnému prostoru ve velmi osobním stylu na poli rozměrných plastik a vždy v kontextu bohatého symbolického figurativního jazyka. Vytvořil více než čtyři stovky medailí, které všechny signaloval monogramem „FJ“. Jsou to nejen pamětní medaile, ale i jeho vlastní, volně tvořené medaile, představující jeho osobní umělecké vyjádření. Je nejznámějším španělským medailérem a jeho práce byly vystaveny na mnoha samostatných a kolektivních výstavách. Vystavuje od roku 1954, v roce 1969 vystavoval v Praze a v Bratislavě.⁹

J. T. Štefan – L. Demišová

⁹ Zpracováno za použití materiálů kongresu, jeho internetové stránky a následující literatury: Kol.: *Diccionario enciclopédico Grijalbo*. Ediciones Grijalbo, S. A., Barcelona 1994; DUBSKÝ, J.: *Velký španělsko – český slovník I., II.*, Praha 1993 a SVOBODA, L. a kol.: *Encyklopedie antiky*, Praha 1973.

Replika násobku šlikovského tolaru 1642 z Plané / Zdeněk Kolářský

V upomínku na ražbu mincí hraběte Jindřicha Šlika (1627–1650) v mincovně Planá u Mariánských Lázní a dobývání stříbrné rudy v okolí nechal Hornicko-historický spolek Planá razit ze zlata repliku násobku plánského šlikovského tolaru z roku 1642 od mincmistra Johanna Wodnianského z Wildenfelsu.

Líc: V perličkovém kruhu nahoře i dole přerušovaném čtyřpolý šlikovský znak s prs-

ním štítkem, nahoře po straně rozdělený nápis S.AN – NA, vlevo dole číslice 01, vpravo dole písmeno R. Nad znakem motivy sv. Anny s Ježíškem a P. Marií, všichni se svatozáří, kolem opis: + HEINRIC + SCHLICK 16 + 42 COMES + A + PASSAN +

Rub: V perličkovém kruhu nahoře a dole přerušovaném korunovaný dvouhlavý orel s českým lvem v prsním štítku. Vlevo dole punc a značka mincovny MK, kolem opis FERDINAND : III ROM – IMP. SEMPER + AVGVST. Dole v opise značka, po straně písmena Z – K.

Hrana hladká s pořadovým číslem vyraženého kusu.

Autorem repliky je akad. sochař Zdeněk Kolářský; razila ji v říjnu 2003 mincovna v Kremnici.

Zlato 915/1000, 44 mm, hmotnost 46,61–47,00 g.

Náklad – 19 kusů.

I. Smetana

■ osobní zprávy

Odešla osobnost české numismatiky

NON SIBI, SED ALIIS – ne sobě, ale druhým bylo credo JUDr. Jana Bobka, kterým naplňoval celý svůj život. Numismatika mu byla radostí i dobrodružstvím poznávaného s cílem objasnit historické souvislosti. Svá četná pojednání tvořil lehce, sobě i nám pro radost. Srdcem Moravan, duší Čech byl niterně zakotven v naší národní minulosti. Svým rozhledem, vzděláním i vrozeným taktem vzbuzoval všeobecnou úctu a respekt.

JUDr. J. Bobek byl dlouholetým členem České numismatické společnosti, který vykonal mnoho pro brněnskou pobočku jako její aktivní i čestný předseda. Publikáčnická činnost, především knihou o mincování olomouckých biskupů, ukázal nový směr bádání i nové možnosti determinace moravských denárových ražeb. Byl vynikajícím řečníkem i neúnavným diskutérem o době Přemyslovců.

Jeho životní cesta se uzavřela nečekaně koncem roku 2003. Odešla osobnost, na niž se nezapomíná!

J. Hásková – J. Horáček

Václav Hruška

Václav Hruška se narodil dne 7. prosince 1922 v Příbrami a zůstal věrný podbrdskému kraji po celý svůj život. Po ukončení školní docházky pracoval v různých funkcích, naposledy jako ekonom zemědělského podniku. Měl všestranné zájmy a mimo jiné jej zaujala numismatika. Proto se již roku 1955 stal členem České numismatické společnosti a v říjnu 1966 jedním z pěti zakladatelů pobočky této společnosti v Příbrami. Byl aktivním členem pobočky, kde v letech

1966–1993 zastával různé funkce – jednatele, kulturního referenta a místopředsedy výboru pobočky. Od roku 1981 pracoval také v ediční komisi ústředního výboru ČNS. Byl zodpovědný za ediční a publikační činnost příbramské pobočky a sám byl nejen sběratel, ale především badatel v oblasti národohospodářské funkce peněz. Zasloužil se o bohatou kulturně výchovnou a ediční činnost pobočky, kde sám přednesl desítky přednášek, byl autorem úspěšných numismatických výstav a článků či publikací (např. Ze stoleté historie příbramského zlatníku. Hradec Králové 1976, 44 str.).

Publikoval v Numismatických listech, královéhradeckých Sběratelských zprávách i v časopise Drobná plastika. Za svou aktivní práci v rámci České numismatické společnosti byl oceněn pamětní medailí k 60. a 75. výročí jejího vzniku, dále obdržel Pamětní medaili města Příbrami a roku 1997 pamětní medaili primátora Hl. města Prahy, od roku 1997 byl čestným členem ČNS.

Po sametové revoluci z roku 1989 a po vzniku příbramské pobočky Československé společnosti přátel betlémů se stal členem této společnosti a byl aktivním členem, organizátorem spolkové činnosti i zde. V posledních letech jej postihla nemoc, které podlehl dne 16. prosince 2003 v Dobříši.

E. Palowski

Za Oldřichem Šafářem

Dne 6. února 2004, dva dny před 83. narozeninami, odešel náhle z řad českých numismatiků pan Oldřich Šafář, mimořádný kulturní pracovník 2. poloviny 20. století.

Tichý, neúnavný badatel s širokým rozhledem a vědomostmi zasáhl výrazně do problematiky grošové měny, kterou doplnil novými typy mincí a pohledy na problematiku kladského a zhořeleckého mincování. V nevídané šíři pak obohatil naše vědomosti o raž-

• Oldřich Šafář/ skica pro medaili / Jiří Škopek, 2004

bách východočeského regionu, jmenovitě Náchodska, s nímž byl celoživotně spjat.

V České numismatické společnosti působil přes čtyřicet let. Byl dlouholetým předsedou pobočky ČNS v Náchodě a vytvořil mimořádnou numismatickou sbírku, z níž unikátní materiály, díky jeho pochopení, doplnily v posledních letech fondy numismatického oddělení Národního muzea.

Oldřich Šafář byl člověkem práce v oblasti kultury, jak o tom svědčí velké množství publikací (srov. výběrovou bibliografii v Num. listech 46, 2001, s. 90 nn.) a přednášek, kde se plně sebere realizoval. Vážný, jakoby zachmuřený, přicházel k přátelskému popovídání si o numismatické problematice. Neoplýval mnohomluvností, ani úsměvy, nikdy však a v ničem nezklamal. Byl jedním z těch přátel a numismatiků, na něž se nezapomíná.

J. Hásková

Exempla trahunt

Dne 1. dubna 2004 se dožil 85 let dlouholetý člen ČNS pan PhDr. Jaroslav Kopiště ze

Žďárce u Skutče. Jako středoškolský profesor působil na svoje studenty, ale i na široké okolí, vlastním poctivým přístupem k životu, velkou láskou k historii a numismatice. Vychoval řadu odborníků, učitelů a především charakterních lidí. Za všechny bývalé studenty hodně zdraví a životní pohody do dalších let přeje

V. Němečková

■ drobné zprávy

Medaile k 750. výročí vzniku města Police nad Metují / L. Novotný

Za první hodnověrný písemný doklad existence Police nad Metují je pokládána listina krále Přemysla Otakara II., kterou vydal 6. září roku 1253 břevnovským benediktinům, a kterou byl na žádost jejich představeného opata Martina přenesen týdenní trh ze vsi Provodov do jiného místa, zvaného Police. Vydání královského privilegia mělo zásadní význam pro další růst uvedené osady; představovalo právní předpoklad k rozvoji středověkého městečka, a proto se pokládá za mezník vzniku Police nad Metují. Bylo také východiskem oslav v roce 2003.

750 let vzniku oslavilo město Police nad Metují dne 6. září 2003. Při této příležitosti vydalo pamětní medaile, které bylo možno zakoupit na náměstí pod radnicí, v provedení z mědi a mosazi. Kromě toho „mincmistr“ v dobovém oblečení se svým pomocníkem na požádání razili medaili na hliníkovém střížku za účasti přihlížející veřejnosti. I tato medaile z hliníku byla prodejná v pěkné etuji. Na objednávku bylo možno zajistit si medaile také ve stříbře rylosti 925/1000. Tyto puncované ražby zasílal výrobce na dobírku s přiloženým osvědčením o pravosti.

Část medailí z mědi a mosazi je zájemcům ještě k dispozici na adrese: Ladislav Novotný, Za Jizerou 79, 512 06 Benešov u Semil; telefon: 481 623 416.

M. Ther

Mimořádný dar numismatické sbírce Národního muzea

Vyobrazení na l. a 4. straně obálky

Severská společnost – islandská sekce navázala v roce 2003 kontakt s numismatickým oddělením Národního muzea. Díky iniciativě její předsedkyně doc. ing. L. Němcové se uskutečnila 17. září 2003 beseda o severských rádech a vyznamenáních v Měřičkově faleristické sbírce, o nichž podala výklad

PhDr. J. Hásková. Besedy, která se těšila zájmu členů Severské společnosti i spolupracovníků numismatického oddělení z řad České numismatické společnosti, se zúčastnila řada osobností našeho kulturního života. Mezi nimi byla doc. PhDr. Helena Kadečková, naše přední překladatelka z norštiny, islandštiny a dánštiny, která působí jako vysokoškolská učitelka na katedře germanistiky a nordistiky Filosofické fakulty UK v Praze.

Doc. dr. Kadečková obohatila besedu ukázkami řádů, jichž je nositelkou. Za zásluhy o šíření norské kultury ve světě obdržela 23. ledna 2003 vysoké norské státní vyznamenání Královský řád za zásluhy. Z dřívějších let jí náleží jiná norská dekorace, známý Řád sv. Olafa. Za rozvoj islandské kultury v zahraničí jí byl propůjčen Islandský řád Sokola (Icelandic Order of the Falcon), Rytířský kříž pro ženy, 4. stupeň, státní vyznamenání, založené po získání nezávislosti země v roce 1944. Všechna tato svá vyznamenání, včetně diplomů, věnovala doc. dr. Kadečková na závěr besedy velkoryse numismatické sbírce Národního muzea. Náleží jí za to náš upřímný dík.

Beseda o severských rádech a vyznamenáních a mimořádný dar, který numismatické oddělení na ní obdrželo dokládají, že faleristický odkaz Václava Měřičky je v Národním muzeu stále živý a vlastenecké cítění nenáleží minulosti.

J. Hásková

Osobnosti v přednáškových cyklech numismatiky Národního muzea

Tradiční jarní a podzimní cykly numismatických přednášek Národního muzea umožňují posluchačům seznámit se nejen s badatelskými výsledky oboru, ale setkat se i s mimořádnými osobnostmi české vědy a kultury. V posledních třech letech to byla nezapomenutelná vystoupení univ. prof. PhDr. Františka Kavky, vynikajícího specia-

• Z vystoupení univ. prof. JUDr. F. Vencovského v Národním muzeu v Praze /
foto V. Dvořáková

listy na dobu Karla IV. a univ. prof. JUDr. Valentina Urfuse, předního znalce problematiky horních práv.

V roce 2003 byla takovým mimořádným setkáním listopadová přednáška na téma *Vzestupy a propady československé měny (1918–1992)*. Proslovil ji univ. prof. JUDr. František Vencovský, náš významný ekonom, oceněný za celoživotní dílo Medailí za zásluhy, kterou mu předal na Pražském hradě dne 28. října 2003 prezident republiky Václav Klaus. Přednáška, která ozřejmila mnohé z problematiky měnového vývoje Československa, zaujala posluchače především zasvěceným výkladem o činnosti A. Rašína a K. Engliše. Projevilo se to v žádosti o podobný výklad mladších časových úseků v další přednášce pana profesora, o němž málokdo z posluchačů věděl, že je členem České numismatické společnosti od roku 1976.

J. Hásková

■ kronika

XIII. mezinárodní numismatický kongres v Madridu

Ve dnech 15.–19. září 2003 uspořádal mincovní kabinet Národního archeologického muzea v Madridu pod patronátem španělského královského páru v pořadí již třináctý mezinárodní numismatický kongres, první ve španělsky mluvících zemích. Sešli se na něm odborníci ze 44 zemí celého světa, mezi nimi ve zvláště hojném počtu z Jižní Ameriky. Celkový počet účastníků však byl ve srovnání s předchozím kongresem v Berlíně v roce 1997 o něco nižší a odrážel tak svým způsobem určitý generační zlom, jímž obor numismatiky v současné době v některých zemích prochází. Zvláště zjevné to bylo na relativně řídké zastoupené německé delegaci. Některé země jako Slovensko nevyslaly z finančních důvodů dokonce žádného zástupce, zatímco polských a maďarských badatelů se sjel překvapivě vysoký počet. Šlo také o vůbec první kongres po roce 1945, jehož se nezúčastnil nestor britské numismatiky prof. Philip Grierson.

Jednání probíhala v celkem 63 sekcích rozdělených do samostatných oddílů řazených jak chronologicky (antika, středověk, novověk), tak i tematicky (Orient, medaile, obecná numismatika zaměřená na statistiku a metrologii, postery jako forma prezentace převážně mladší badatelské generace). Problémy obecné povahy a závažné badatelské počiny byly projednávány v plénu, nad aktuálními otázkami počítačového zpracování numismatických databází se referenti zamýšleli u kulatých stolů.

Česká republika byla na kongresu zastoupena pěti delegáty, kteří vystoupili v pěti různých sekcích. Mgr. Jiří Militký (Národní muzeum, oddělení prehistorie a protohistorie, Praha) informoval byzantology o nálezích římských a raně byzantských zlatých mincí na území Čech a Moravy, PhDr. Vlastimil Novák, PhD. (Národní muzeum – Ná-

prstkovo muzeum Praha) pojednal o marockých dinárech ze sbírky Náprstkova muzea v Praze, zatímco Ing. Jan T. Štefan, CSc. (Vysoká škola báňská Ostravské univerzity) se v obou svých příspěvcích zabýval využitím regresní statistické metody v numismatice: v prvním referátu předneseném za přítomnosti spoluautorky Mgr. Dagmar Grossmannové (Moravské zemské muzeum, Brno) v sekci obecné numismatiky přiblížil zkušenosti s uplatněním této metody při studiu denárových ražeb, v druhém se pokusil formou posteru zachytit statistický model výroby zlatých mincí ve středověku. Zdravotní stav prof. PhDr. Jiřímu Sejbaloovi, DrSc. (Masarykova univerzita, Brno) bohužel nedovolil podat původně ohlášenou zprávu o hromadném nálezů z východočeských Černožic, datovaném na přelom 13. a 14. století. Nakonec za českou stranu vystoupil ještě PhDr. Roman Zaoral (Univerzita Karlova, Praha) s novou typologií a chronologií brakteátových a denárových ražeb fenikového typu z Čech a Moravy, jež tvoří důležitou součást pokladu nalezeného na podzim 1997 ve Fuchsenhofu u Freistadtu poblíž česko-rakouské státní hranice. Živou diskusi o vztahu mezi Benátkami a českými zeměmi vyvolala autorova teze o italských zlatnících jako potenciálních majitelích pokladu, kteří mohli v 60. a 70. letech 13. století působit na dvorech v Praze a v Olomouci.

O českých mincovnách, resp. o českých ražbách v nálezech se na kongresu zmínili i někteří zahraniční badatelé. Prof. Peter Spufford (University of Cambridge) hovořil o mezinárodním výzkumu středověkých mincoven v Evropě, včetně kutnohorské. Součástí tohoto výzkumu byla dosud dvě odborná kolokvia (Oxford 1997 a Miláno 1999).

Český denár z 11. století byl obsažen v pokladu, ukrytém kolem roku 1512 v jihošvédském Törnebylätu, jež detailně rozebral Kenneth Jonsson (Stockholm Numismatic Institute). Ražby z území českého státu byly rovněž zjištěny v pozdně středo-

věkých nálezech z kostelů ve švýcarském kantonu Bern, jak konstatoval Daniel Schmutz (Bernisches Historisches Museum). Tvořily zřejmě spolu s dalšími mincovními typy zahraniční provenience doplněk domácího oběživu v jižním Německu a Švýcarsku po celý pozdní středověk (1250–1500), kdy mezi oběma oblastmi existovalo poměrně těsné obchodní spojení, jak na ně například upomíná ikonografický motiv města Schaffhausenu na moravském brakteátu raženém patrně v 60. letech 13. století v brněnské mincovně (Cach 956). Větší nálezové celky se ovšem ve Švýcarsku dochovaly až z první poloviny 14. století, v první polovině 15. století jejich výskyt kulminuje, zatímco ke konci 15. století se počet nálezů naopak markantně snižuje.

Z jiného zorného úhlu se na mincovní poměry sousedního Bavorska v 15. století zaměřil Hubert Emmerig. Na základě studia písemných pramenů účetní a korespondenční povahy shromáždil řadu dosud nepublikovaných údajů o počtu osob zaměstnaných v bavorských mincovnách a také o průměrném týdenním objemu a kvalitě mincovní produkce. Ve vztahu k měnové situaci v českých zemích není bez zajímavosti autorovo zjištění, že vůbec nejhorší mince byla v inflačních letech 1459–1460 (tzv. šinderlinkové období) ražena v hornofalckém Amberku.

Zvláštní zmínku zasluhuje kulatý stůl věnovaný elektronickým databázím s numismatickou tematikou, v jejichž rámci byly představeny některé významné projekty zpřístupňující v současné době na internetu již více než 700 000 typů mincí: Sylloge Nummorum Graecorum (British Museum, Londýn), MAVI projekt (Collège de France, Paříž) zachycující artefakty perské říše, Roman Provincial Coins (Ashmolean Museum, Oxford) či od roku 1998 budovaný soubor britských nálezů raně středověkých mincí Corpus of Early Medieval Coin Finds (Fitzwilliam Museum, Cambridge). Předností tohoto projektu, umístěného na webových stránkách www-

cm.fitzmuseum.cam.ac.uk/coins/emc.html, je jeho široké využití jako důležité pramenné základny pro výzkum, ale také při popularizaci. Velmi rozsáhlými otevřenými informačními zdroji disponuje Americká numismatická společnost a také některé vzdělávací softwary na principu knihoven (Open Archives, Perseus Digital Library) a podporují tak tvorbu vlastních databází. Do počítačové verze je v současnosti rovněž převáděn německý nálezořý katalog mincí (750–1815). Zájemcům o tento dlouhodobý dvouřázový projekt Numismatické komise Spolkové republiky Německo, zahrnující zhruba 18 000 nálezů z více než 11 000 lokalit, podali výklad Reiner Cunz (Niedersächsisches Landesmuseum, Hannover) a Mario Schlapke (Thüringisches Landesamt für Archäologie, Výmār).

Jak vyplynulo z více sekcí, značnému zájmu badatelů se stále těší problematika metalurgické analýzy ražeb a hledání metod vedoucích ke zjiřtění spolehlivějších údajů o jejich ryozosti. Za všechny jmenujme vystoupení francouzského numismatika Marca Bompaira (Centre nationale de la recherche scientifique, Orléans) a italského badatele Stefana Nataliho (Universita La Sapienza, Řím). Předmětem dvou Bompairových příspěvků byly středověké ražby jihofrancouzského Languedocu a zlaté nominály francouzských panovníků 14. století, na nichž se pokusil doložit svou tezi o výři obsahu drahého kovu v minci jako měřítku její stability. Natali zas upozornil na příkladu římských denárů podrobených zkouřce ohněm a následnému úhozu kladivem na jeden ze způsobů, jak proniknout do vnitřní struktury mince a eliminovat tak zkeslení způsobené korozí na jejím povrchu.

Není samozřejmě v silách jednoho účastníka postihnout celou řiří témat, jež madridský kongres nabídl. Kompletní přehled všech přednesených příspěvků poskytne ostatně sborník, jehož přípravou byli pověřeni pracovníci madridského mincovního kabinetu. Výsledky dosavadního bádání

shrnuo sedm plenárních přednářek. Vedle tří řpanělských referentů se zde k vybraným problémům islámského mincovnictví vyjádřil americký orientalista Michael Bates (American Numismatic Society, New York), měnové poměry na území Itálie v 8.–12. století nastínila Andrea Saccocci (Università degli Studi, Udine) a o vřtvárné podobě současných euromincí pohovořil Benedikt Zäch (Münzkabinett der Stadt Winterthur). Za nejzdařilejší však osobně považují rozpravu o zlatých velvyslancckých medailích Holandské republiky (1581–1795), v níž Marian Scharloo (Teylers Museum, Haarlem) řtastně propojila medailéřskou tvorbu s ceremoniálem obdarovávání.

Součástí kongresu byla také celá řada různých doprovodných akcí. Pozornost odborné veřejnosti vzbudily zejména prezentace kniřní produkce nakladatelřských domů specializovaných na oblast numismatiky, historie a archeologie. Za zmínku rozhodně stojí třisvazková bibliografie numismatických publikací 17. století vydaná u Spinka v Londýně, disertační práce Bernharda Woyteka o státních financích římské republiky v letech 49–42 př. Kr. ři interdisciplinářně pojatá monografie, na jejímž zpracování se podílely historička Gabriella Piccinni (Università degli Studi di Siena) a numismatička Lucia Travaini (Università degli Studi di Milano), známá svým podílem na vydání svazku ke středověkému mincovnictví v jižní Itálii, na Sicílii a Sardinii. Dotčená práce je založena na rozboru zápisů finančních hotovostí poutníků v letech 1382–1442, ze všech koutů Evropy do Říma, kteří se cestou zastavili ve řpitále a klářiře Santa Maria della Scala v Sieně a uložili zde své úřpory do úřchovy, aby si je při návratu opět vyzvedli. Pečliví mniři zapisovali do tzv. poutnické knihy (Libro del Pellegrino) všechny typy nominálů, aby je pak mohli lépe identifikovat. Je to vřskutku ojedinělý pramen. Tak detailní údaje o mincích se v písemných fondech vyskytu-

jí jen velmi zřídka. V soupisu lze nalézt mnoho zlatých a stříbrných ražeb z celé Evropy a nechybí mezi nimi samozřejmě ani pražské groše.

Dobrou tradicí světových numismatických kongresů se stalo vydávání mezinárodních bibliografických příruček. Také poslední tisícistránkový svazek, jenž zahrnuje období let 1996–2001, přináší přehled publikovaných výzkumných počínů prakticky ze všech zemí Evropy i ze zámoří. Tím více zamrzí, že do něj nebyla včleněna příliš pozdě dodaná kapitola o numismatickém bádání v České republice z pera Eduarda Šimka. Otištěna byla jen bibliografie Tomáše Kleisnera, která však svým zaměřením na medailérství nemůže suplovat celou škálu témat, jimž se čeští autoři věnovali. Škoda, že ze seznamu vypadlo také Slovensko.

Někdy až příliš únavná celodenní jednání střídaly recepce spojené s večerními prohlídkami madridských muzeí, včetně mincovního, a numismatické expozice v Národním archeologickém muzeu. Poslední den byl vyhrazen výletům, např. do nedaleké starobylé mincovny v Segovii založené již v období římské kolonizace, nově postavené králem Jindřichem IV. v roce 1455 a rozšířené o další, soukromou mincovnu Filipa II. v roce 1583. Je namístě v této souvislosti připomenout, že Segovia se v posledních letech zapojila spolu s Kutnou Horou a portugalským Portem do mezinárodního projektu EUROMINT.

Před zahájením kongresu proběhlo rovněž zasedání Mezinárodní numismatické komise, jejímž novým předsedou byl zvolen šéf pařížského mincovního kabinetu Michel Amandry. Po odchodu prof. Stanislava Suchodolského zůstává jediným stře-doevropským zástupcem v komisi prof. Günther Dembski z Vídně. Jedním z úkolů nové komise je příprava příštího čtrnáctého kongresu ve skotském Glasgowě v roce 2009.

R. Zaoral

■ literatura

Wertmarkenforum, Zwei-monatlich erscheinendes Mitteilungsblatt für den Wertmarkensammler.

Podtitul Členský dvouměsíčník pro sběratele hodnotových známek napovídá o zaměření periodika, které od roku 1995 vydává v německém Friedrichsdorfu Werner Helmut Stahl. (viz. poznámka na konci zprávy)

Jaký je zpravidla obsah jednotlivých čísel? Hlavní část časopisu nesoucí nadpis Berichte – Referáty přináší speciálně zaměřené příspěvky badatelů a sběratelů na společné téma účelové známky. Nejde tedy vždy o materiál, pro který se u nás ujal termín hodnotové (peněžní) známky, čili ražby zastupující peníze. Na stránkách WMF, jak se název časopisu ujalo zkracovat, jsou tak kupříkladu články o známkách z úschoven lázeňských pohárků, o kovových novoročenkách, hracích známkách, seriál z pera Güntera Fritze zaměřený na reklamní známky do nákupních vozíků, ale i příspěvky o zajímavých historických známkách (ze 16. až 19. století) prodávaných na aukcích, nebo o dosud nepublikovaných známkách ze sbírek německých muzeí (Essen, Frankfurt a. M.). Nepravdělně vychází ukázky z připravované publikace Wolfganga Hasselmanna Marken und Zeichenlexikon, namátkou uvádím několik zajímavých titulů: Salzburské důlní známky (ze 17. a 18. století), Kominické známky, Platební známky vyvažovačů lodí atd.

Obvyklou součástí úvodní pasáže WMF jsou doplňky a opravy speciálních nebo generálních katalogů účelových známek. Do první kategorie patří výše uvedené publikace W. H. Stahla, dále práce Georga Zerbese Studentische Wertmarken im deutschsprachigen Raum, 3. erweiterte und überarbeitete Auflage, Müllheim 1998 a Erwina Schäffera Deutschsprachige Marken in Rumänien (první část vyšla v čísle WMF 1/1999). Z generálně zaměřených katalogů je to nově vydané a přepracované vydání Die Notmünzen der deutschen

Städte, Gemeinden, Kreise, Länder etc. der amtlichen Ausgaben 1916–1921, Band 1: Standardkatalog, Neu bearbeitet von Wolfgang Hasselmann, Wolfgang Peltzer und Max Frenzel, Regenstauf 2001, z pera Waltera Funcka a především rozsahem gigantický pětidílný katalog Petera Menzela Deutsche Notmünzen und sonstige Geldersatzmarken von 1840 bis heute, Band I und II, Gütersloh 1993; Deutschsprachige Notmünzen und Geldersatzmarken im Ausland 1840–1990, Band III, Gütersloh 1997; Notmünzen und Geldersatzmarken von Bayern von 1840 bis 1998, Band IV, Gütersloh 199; Notmünzen und Geldersatzmarken von Baden, Württemberg und Hohenzollern von 1840 bis 2000, Band V, Gütersloh 2001. Ačkoli P. Menzel ve svém díle popsal celkem více než 23 tisíc rozličných účelových ražeb a nouzových mincí nejen z území Německa, není to zdaleka konečný počet. Němečtí badatelé a sběratelé účelových známek tak soustavně doplňují a v mnoha případech i uvádějí na správnou míru tento základní soupis německých účelových známek a nouzových platidel.

Nepublikované známky je úvodní titulek druhé části WMF. Začíná známkami s uvedenou proveniencí řazenými podle spolkových zemí, druhá část, jejíž náplní jsou anonymní známky, je výzvou sběratelům o pomoc při jejich určení. Řada těchto známek je pak skutečně v následujících číslech čtenáři určena. Mezi nepublikované známky se v několika případech dostaly i ražby české. Omyly německých sběratelů uvedl na správnou míru Jiří Resl, Čech žijící trvale z Norimberku, pravidelný přispěvatel WMF posledních let.

WMF vychází šestkrát do roka a za bezmála devět let existence bylo na jeho stránkách zdokumentováno 2719 účelových známek. Vypovídá o tom pořadové číslo poslední položky 4. čísla z roku 2003. (Číslování publikovaných položek je průběžné od počátku periodika.) Na jeden výtisk tak připadá více než 50 nových známek. Nejvýznamnější podíl uveřejněných známek tvoří současné známky, vydávané zpravidla k reklamním účelům, zejména

takzvané EK-Chips (EK=Einkaufswagen), jak jsou v německé jazykové oblasti nazývány známky do nákupních košů. Časopis dává i prostor aktualitám z dané oblasti, informuje o nových publikacích, nechýbí ani inzertní rubrika. Jednotlivá čísla formátu A5 mají 20 stránek, obrázky jsou černobíle rozdílné kvality dané úrovní obrazových příspěvků. Českého čtenáře zaujmou symboly zkracující text popisů známek. Na rozdíl od našeho zvyku uvádět váhu známek, němečtí sběratelé uvádějí jejich tloušťku, která parametr hmotnosti ražby v podstatě zastupuje, leč ušetří přispěvateli problémy s přesným vážením.

Wertmarkenforum je časopis, který vedle sběratelů ocení i badatelé, neboť je významnou platformou, kde se sbíhají informace o dosud nepublikovaných německých účelových ražbách nebo zahraničních známkách s legendou v němčině, což není bez zajímavosti ani pro sběratele z České republiky. Ti mohou WMF německým kolegům jen závidět. V dohledné době se situace sotva změní, neboť česká numismatika stále postrádá základní soupis účelových známek z celého území republiky, jehož doplňování by dávalo smysl existenci české obdoby WMF.

Závěrem informace pro ty, kteří by si chtěli WMF objednat; cena jednoho čísla je 2,50 Eur, předplatné šesti čísel stojí 12,80 Eur. Adresa kam zaslat případné objednávky předplatného, je Werner Helmut Stahl, Saalburgstrasse 74, D-61381 Friedrichsdorf, Bundesrepublik Deutschland, telefon a fax: 06172/72993, internetová adresa nebyla v době psaní této zprávy ještě funkční.

M. Cajthaml

•••••

Poznámka – W. H. Stahl je známý jako autor tří rozsáhlejších prací z oblasti německých účelových známek, „... im ruhenden Verkehr (...v odpočívající dopravě), Parkmarken-Kontroll und Berechtigungsmarken für Parkhäuser, Parkschraken und Parkuhren sowie zur Fahrrad-(Motorrad-) Aufbewahrung in Europa“, Gütersloh 1996; „Müllmarken“, 2400 Marken aus 1 100 Stellen, Sassenburg 1996 a „Register der Staaten, Länder, Gemeinden und Gemeindeteile zu Menzel's Band III“, Gütersloh 1997.

Obsah

Josef Paukert

Několik poznámek k bavorskému
mincovnictví 10. století 33

Einige Bemerkungen zu der Münzprägung
in Bayern im 10. Jahrhundert

Jiří Hána – Roman Skála

Neznámý haléř Jana Lucemburského . . . 37

Ein unbekannter Heller von Johann
von Luxembourg

Eva Kořánová

Sochařská tvorba Mileny Blaškové 41

Das Schaffen von Milena Blašková in der
Bildhauer- und Medaillenkunst

Materiály

Jiří Chvojka – Tomáš Kleisner

Falsum medaile Viléma z Rožmberka . . 46

Falsifikat einer Medaille von Vilém
von Rožmberk

Jiří Horáček

Poznámky k článku J. Machálka o variantách
českých dvacetihaléřů a desetihaléřů 47

Die Bemerkungen zu dem Artikel von J.
Machálek über die Varianten der tschechi-
schen Zwanzigheller- und Zehnhellermünzen

Vasilij Jančík – František Staněk

Některé zvláštnosti Řádu rudé hvězdy . . 48

Einige Besonderheiten des Ordens des
roten Sterns der UdSSR

Nové peníze 51

Nové medaile 55

Osobní zprávy 57

Drobné zprávy 58

Kronika 60

Literatura 40, 49, 63

Na 1. a 4. straně obálky **Rytířský kříž pro ženy**, čtvrtý stupeň **Islandského řádu sokola**, text na s. 59.

NUMISMATICKÉ LISTY

ROČNÍK LIX – 2004 – Číslo 2

Vydává: © Národní muzeum, Václavské
náměstí 68, 115 79 Praha 1

Redaktorka: Jarmila Hásková

Redakční tajemník: Jiří Horáček

Redakční rada: Jiří Hána, Vlastislav

Housa, Josef Hrdý, František Kavka,

Jaromír Lukas, Věra Němečková,

Josef Paukert, Zdeněk Petráň,

Jiří Sejbál, Jiří Sláma, Eduard Šimek,

Jiří Šimůnek, Michal Vitánovský

Jazyková redakce: Juliana Boublíková

Grafická úprava: Otakar Dušek

Redakce: Národní muzeum, 115 79 Praha 1,

Václavské náměstí 68, telefon 224 497 292

Tisk: Arpa, Dvůr Králové nad Labem

Vychází šestkrát ročně

Přímý prodej zajišťuje stánek v hlavní budo-
vě Národního muzea, Václavské náměstí 68,
115 79 Praha 1

Předplatné v České republice vyřizuje firma

Myris Trade s. r. o., P. O. Box: 2, V Štíhlách

1311, 142 00 Praha 4, tel.: 234 035 200,

fax: 234 035 207, 244 470 778, e-mail:

myris@myris.cz

Zahraniční předplatné vč. Slovenska je vy-

řizováno výhradně firmou Myris Trade s. r. o.,

tel.: ++420 234 035 200, ++420 234 035 201,

fax: ++420 234 035 207, ++420 244 470 778,

e-mail: myris@myris.cz

Ceny předplatného na výše uvedené adrese

Pro členy České numismatické společnosti

zasílá Česká numismatická společnost,

101 00 Praha 10 – Vršovice, Arménská 1369,

telefon 271 730 775

Redakční uzávěrky

1. února, 30. března, 1. června, 31. července,

1. září, 30. listopadu

Toto číslo vyšlo v červnu 2004

ISSN 0029-6074, MK ČR E 568

Z DÍLA AKAD. SOCHAŘKY MILENY BLAŠKOVÉ

• Jonáš, 1997 / reliéf, šamotka

• Hodnoty života, 2002 / slepotisk

• Cena k čestnému občanství MČ Prahy 7, 2002

1. a 4. str. obálky / Rytířský kříž pro ženy,
čtvrtý stupeň Islandského řádu sokola

